

SVEIKINIMAI

TIKĖJIMAS

BRANGŪS BROLIAI IR SESERYS KRISTUJE – Prelatas Edmundas J. Putrimas	5
ŠV. VELYKOS – Kun. Povilas Slaminis	6
„EXSULTET“ – VELYKINIS ŠLOVINIMAS – Kun. Jaroslav Kalinovskij	7

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

ŠTAI KOKIĄ GAVĖNIĄ MUMS SUPLANAVO – Petras Maksimavičius ..	8
LIETUVA IŠBANDYMŲ AKIVAIZDOJE – Rytis Motiejūnas	10
KORONAVIRUSO GRĖSMĖ – „ Aušros “ inf.	12

MŪSŲ INTERVIU

LIAUDIES DAILĖS MEISTRĖ VERONIKA VALENSKIENĖ – Jurgita Stankauskaitė	13
---	----

ŽMONĖS

ANELĖS DEGUTYTĖS-VAICEKAUSKIENĖS PRISIMINIMAI – Eugenija Pakutkienė	16
--	----

IŠ MŪSŲ PRAEITIES

„ATRASTAS PRAPUOLĖS KAZIMIERAS PRAPUOLENIS“ – Janina Macukonienė	21
---	----

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	25
-----------------------------	----

SKELBIMAI

Viršeliuose:

Pavasario pranašai (Valdo Žilionio nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
ul. A. Mickiewicza 23

tel. / faks. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny,
ul. Wileńska 9
tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołów
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2020-04-08

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

Zadanie pn. „Wydanie 24 numerów dwutygodnika „Auśra” zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmonin-
gumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo
ir televizijos

rėmimo fondas
(gauta parama per
projekto įgyven-
dinimo laikotarpį
– 6000 eurų).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Pripratę buvom prie įvykių, nuo latinio judėjimo, skubėjimo. Ir štai staiga, vieną akimirką sustojame. Netikėta. Neįtikėtina! Kasdien mus lydi iš televizijos ekranų gąsdinančios informacijos apie pasaulį apėmusią pandemiją, apie dieną iš dienos augantį aukų skaičių. Šiandien, kai rašau šį veidamąjį, užsikrėtusiųjų koronavirusu skaičius siekia beveik 1350000 žmonių. Kai Jus pasieks šis „Aušros“ numeris, jų tikriausiai bus žymiai daugiau. Kaip tad gyventi naujomis sąlygomis? Užsidarius namuose, be galimybės išeiti į bažnyčią, pas kirpėją, trumpam pas draugę atsigerti kavos? Vieni bando gyventi lyg ir normaliai, užsidėję kaukę ir užsimovę pirštines eiti į parduotuves lyg niekur nieko, kiti padeda savo vaikams mokytis namie, dar kiti sėdi prieš televizorių, užsirašinėja susirgusiųjų skaičių ir laukia, kada jų ims mažėti, o kai kuriems atsibodo sekti šią informaciją ir net jau jos nepaiso.

Visi gyvename viltimi, kad kaip kiekviena, taip ir ši epidemija praeis. Ir lyg išganyto laukiame dienos, kai sužinosime, kad jau, jau galime vėl eiti pasi-vaikščioti po pavasarinį mišką. Šiomet ne vienas turbūt nepamatysime žydinčių žibučių, šiomet per Velykas nenueisime į bažnyčią. Šiomet ir nuo šiemet viskas bus kitaip. Spaudoje gausu straipsnių apie tai, kaip keisis pasaulis, kaip vertybės iš naujo bus pervaldinamos. Mūsų mažoje lietuvių visuomenėje virusas sugriovė visus kultūrinio gyvenimo planus, nevyks nė vienas pavasarį planuotas renginys. Spėjome tik Kovo 11-ąją paminėti Punske, o Seinuose planuoti renginiai jau neįvyko. „Nutilo dainos mylimoj gimtinėj“. Tikėkimės, kad neilgam. Ir kad greitai vėl sugrįšime į tikrą ir saugų gyvenimą. To Jums ir linkiu iš visos širdies artėjant šv. Velykoms! Stiprybės ir sveikatos visiems!

*Durims, kur buvo susirinkę mokiniai,
dėl žydų baimės esant užrakintoms,
atėjo Jėzus, atsistojo viduryje ir tarė: „Ramybė jums!“
(Jn 20, 19)*

Broliai ir seserys Kristuje, su šventomis Velykomis!

Šiomet Velykas pasitinkame išgyvendami nerimą ir nežinomybę. Visgi pažvelkime, kaip vieningai stojame į kovą su mus užklupusiu iššūkiu. Nors užvertos valstybių sienos, atšaukti skrydžiai, autobusai, traukiniai, nors ilgą laiką turime būti namuose, bet jau labai seniai nebuvo taip susitelkę bendro tikslo vardan: humanitarinę pagalbą vieningai organizuoja valstybės, verslai, ne pelno siekiančios organizacijos ir privatūs asmenys.

Panašiai ir su Bažnyčiomis. Nors negalime jose lankytis, nors pasiilgstame įprastų būdų pagarbinti Jėzų, tačiau iš naujo atrandame dvasinės komunikacijos, visuotinių atleidimų teikiamą stiprybę, matome, kaip svarbu gyvą ryšį su Dievu išlaikyti savo širdyje, tam panaudojant ir socialinę mediją. Juk niekas šiame pasaulyje negali mūsų atskirti nuo Jėzaus, jeigu mes to neleisime. Verta prisiminti žodžius: „Kas gi mus atskirs nuo Kristaus meilės? Ar vargas? ar priespauda? ar persekiojimas? ar badas? ar nuogumas? ar pavojus?“ (Rom 8, 35)

Kai kovo 27 d. Popiežius Pranciškus kreipėsi į Miestą ir pasaulį Šv. Petro aikštėje Romoje, jis priminė mums Jėzaus padaršinimą – „Kodėl jūs tokie bailūs? Argi jums tebestinga tikėjimo?“ (Mk 4, 40). Popiežius kalbėjo: „Tu, Viešpatie, mus prašai, kad tikėtume. Ne tik prašai tikėti, kad tu esi, bet prašai, kad pas tave ateitume ir tavimi pasitikėtume.“ Pasitikėti Jėzumi – tai kas rytą, dėkojant už gyvenimo dovaną, visus rūpesčius, vargus ir džiaugsmus atiduoti į Jo rankas. Bet ne tik atiduoti, o ir ištiesti pagalbos ranką – skirti daugiau laiko padėti labiausiai nuskriaustiems, apleistiems mūsų visuomenės nariams.

Šiomet daugelis mūsų šventas Velykas pirmąsyk pasitinkame namuose – be toliau gyvenančių artimųjų, be dalyvavimo Velyknakčio pamaldose ir Velykų ryto šventosiose Mišiose. Tačiau viso to ilgėdamiesi, pasistenkime dėmesį sutelkti ne į tai, ko negalime pakeisti, o į tai, kas nuo mūsų priklauso. Kiekvienas esame atsakingi, kad deramai pasiruoštume Velykoms ir kad namuose jos neprabėgtų nepastebimai. O šeimoms tenka uždavinys sudaryti sąlygas vaikams ir jaunimui pajusti Velykų švenčių prasmę. Todėl verta skirti laiko sąžinės peržvalgai, šv. Mišių translacijoms, artimųjų pasveikinimui. Taip pat verta prisiminti paprotį kruopščiai susitvarkyti namus, kartu nepamirštant ir savo dvasinių namų. Visus jų kampus iššluokime, kad per Velykas prisikeltume naujam gyvenimui su Kristumi.

O kai negandų sukuryje užsidariusius ir įsibaiminusius mus sukausto nevilts – visada šaukimės Jėzaus, kuris atėjęs tars: „Ramybė jums!“ Neleiskime dabarties išbandymams atimti iš mūsų Viešpaties prisikėlimo džiaugsmo ir vilties. Stiprinkime vieni kitus malda, ir kartu su visais kenčiančiais aukokime savo baimes ir abejones Jėzui.

Kristaus prisikėlimo viltis tegul lydi Jus kiekvieną gyvenimo dieną.

**Prelatas Edmundas J. Putrimas,
Lietuvos Vyskupų Konferencijos delegatas užsienio
lietuviams katalikams**

Mieli ir brangūs Seinų parapijiečiai ir „Aušros“ skaitytojai, šių 2020 Viešpaties metų Gavėnią išgyvenome kitaip nei kasmet. Tokios Gavėnios nebuvo per visą Bažnyčios istoriją. Nevyko įprastos rekolekcijos, tik kaip visada buvo galimybė atlikti velykinę išpažintį. Buvome izoliuoti tiek išorėje, tiek savo viduje. Uždarytos šalies sienos, trūko gyvo bendravimo, paprasto rankos paspaudimo ar apkabinimo. Tačiau Kristus kitokiu būdu mus priartino prie savęs, būtent per paklusnumą Bažnyčios ganytojams. Tegul Prisikėlęs Kristus stiprina mus šiuo sunkiu laiku, tegul prikelia mus ir veda į džiaugsmo pilnatvę. Palaiminto Kristaus Prisikėlimo! Aleliuja!

Kun. Jaroslav Kalinovskij

Šv. Velykų rytą bažnyčios varpai gaudžia apie PRISIKĖLIMĄ. Sveikinu su ateinančiu pavasariu ir šv. Velykomis! Tegul į kiekvieno Jūsų namus ateina ramybė, meilė, šiluma, džiaugsmas ir stiprus tikėjimas! Būkit laimingi ir sveiki, dirbdami Bažnyčios ir Tėvynės labui! Jėzus Kristus, mūsų viltis, prisikėlė, telaimina Jus visus!

Kun. Alfonsas Jurkevičius

Linkime, kad šv. Velykų dieną skambantys varpai ir džiaugsmo giesmės suteiktų šviesių vilčių, į Jūsų namus atneštų santarvės ir gerumo. Tegul Velykų ryto malda išlaisvina mus visus iš netikrumo ir baimės, tegul atneša viltį vėl drąsiai žvelgti į ateitį ir kurti saugų, džiaugsmingą gyvenimą. Telydi Jus džiaugsmas ir ramybė!

Lenkijos lietuvių draugija ir „Aušros“ redakcija

Mielieji, lai atgimstanti gamta ir šv. Velykų džiaugsmas atneša į Jūsų namus santarvę, meilę ir viltį. Būkite laimingi!

Lenkijos lietuvių bendruomenė

Mielieji, tegul jaukus šv. Velykų rytas nuskaidrina Jūsų širdis, aplanko kiekvienus namus, suteikia neišsenkančios energijos, puikių svajonių ir pakylėjimo naujiems iššūkiams.

Lenkijos lietuvių jaunimo sąjunga

SU ŠV. VELYKOM!

Ak, Velykos šiandieną!
Džiaugsmas lydi kiekvieną!
Po vergijos, tremties
Susikibkim už rankų:
Gal liūdėti užtenka –
Aleliuja aidės!

Skambant giesmei Velykų,
Veltui negandos tykos –
Nugalėta mirtis!
Trauksis tamsūs šešėliai
Ir kartosime vėliai:
– Švis Tėvynei viltis!

Atlapokime širdis,
Kai varpų gausmas girdis:
GYVAS DIEVO SŪNUS!
Angelai JAM nurito
Kapo akmenį rytą:
PRISIKĖLĖS ves mus.

Mokyt. Jeronimas Šalčiūnas

MIELI SKAITYTOJAI!

Šiuo sunkiu pandemijos laikotarpiu, kai visi esame įpareigoti sėdėti namuose, kai atšaukti visi kultūriniai renginiai, ir redakcijos darbas yra ribotas. Todėl raginu visus prisidėti kuriant mūsų „Aušrą“.

Pirmiausia prašyčiau pasidalinti su redakcija savo velykinių papuošimų (margučių, verbų, karpinių, stalo puokščių ir kt.) nuotraukomis. Taip pat kviečiame dalintis savo bundančios gamtos nuotraukomis. Ir, žinoma, rašyti „Aušrai“ atsiminimus, literatūros bandymus, istorinio turinio ar aktualius apmąstymus.

Mūsų „Aušrą“ kurkime visi kartu!

„Aušros“ redaktorė Irena Gasperavičiūtė

Brangūs broliai ir seserys Kristuje

Jėzus patėpė neregio akis ir tarė jam: „Eik ir nusiplauk Siloamo tvėnkinyje“. Tasai nuėjo, nusiplovė ir sugrįžo regintis.

(Jn 9, 6–7)

Išgyvename neeilinį laiką, kai mums įprasta pasaulio tvarka yra sujudinta iš pačių pamatų, ir mūsų širdys prisipildžiusios nerimo, nežinomybės dėl ateities.

Šiuo išbandymų laiku nei vienas nesame apsaugotas ir pavojaus akivaizdon visi stojame kaip viena didelė šeima. Kad įveiktų viruso keliamą grėsmę, pasaulis užsidaro, izoliuojasi, viskas aplink tarytum sustoja. Tačiau niekas negali apriboti ar sustabdyti mūsų dvasinio gyvenimo ir augimo. Kad ir kur būtume užsidarę, kad ir kaip mus ribotų namų ar net ligo-ninių sienos, savo sieloje ir maldoje mes galime būti vieni su kitais ir su visų mūsų Tėvu. Prisiminkime Jėzaus žodžius: „Kai tu panorėsi mels-tis, eik į savo kambarėlį ir užsirakinęs melskis savo Tėvui, esančiam slaptoje, o tavo Tėvas, regintis slaptoje, tau atlygins“ (Mt 6, 6).

Sakyčiau, kad dabartinė ypatinga padėtis skatina peržiūrėti ir apmąstyti save ir savo gyvenimą. Ar pakankamai dėmesio skiriame savo artimiesiems, bendruomenėms, ar stipriname savo ryšį su Dievu? Prisimenant Jėzaus palyginimą – ar savo namą statome ant smėlio, ir didesnė audra jį gali nugriauti, ar ant tvirtos uolos, ir net didžiausi vėjai jo nenuvers? (Mt 7, 24–27). Dabar kiekvienas galime naujai pažvelgti į savo vidų ir leisti, kad Dievas mus pripildytų savo šviesos. O šis žmogaus trapumas, kurį dabar patiriame, tegul mums liudija apie viltį, kad galime būti stiprūs Viešpatyje. Per žmogaus silpnumą išryškėja Dievo galybė.

Mūsų pasaulis sustoja, ir turime laiko patirti asmeninę ir visuotinę gavėnią bei ruoštis vilties šventei – šventoms Velykoms. Tikiu, kad neatsitiktinai šio sekmadienio Evangelijoje kalbama apie praregėjimą, kuriam ir mes dabar esame kviečiami. Praregėti – tai pamatyti viską, ko iki šiol nematėme savo kasdienybėje.

Tad šiuo gavėnios laiku aukokime visus savo prašymus ir pasiryžimus Viešpačiui. Visą, kas mus sleigia – Jam išsakykime ir paveskime. Atiduokime savo trapumą, nežinomybę, vienišumą į Jo mylinčias rankas. Šiandien mes kviečiami išeiti iš savęs, iš savo kasdienybės ir įpročių – į gavėnią prisikėlimo link. Išeikime iš savęs ir, kaip ateitininkija mus ragina, visa atnaujinkime Kristuje!

PABAIGOJE KELETAS PRAŠYMŲ IR PALINKĖJIMŲ.

Lietuvių katalikų religinė šalpa kviečia šį sekmadienį 11:00 val. r. Niujorko (New York) laiku ir 5:00 val. p. p. Lietuvos laiku asmeniškai ar su šeima jungtis į gyvojo Rožinio maldą. Vieningai melskime Motinos Marijos užtarimo ir globos.

Prisiminkime, kad šiuo laikotarpiu pareigą dalyvauti šv. Mišiose galima atlikti stebint transliacijas per televiziją, radiją ar internetu. Detalesnę informaciją apie transliuojamas šv. Mišias iš Lietuvos rasite interneto svetainėse: vilnensis.lt, marijosradijas.lt, vaticannews.va/lt.

Šv. Mišių transliaciją lietuvių kalba iš Švč. Mergelės Marijos Gimimo parapijos Čikagoje (Chicago) stebėkime šį sekmadienį 11:00 val. r. Čikagos laiku internete: YouTube.com/draugolaikrastis.

Facebook paskyroje „Divine Providence Lithuanian Catholic Church“ šį sekmadienį 10:00 val. r. iš Dievo Apvaizdos parapijos Detroite bus transliuojamas Kryžiaus kelio mąstymas, 10:30 val. r. bus aukojamos šv. Mišios, o po jų kalbama Dievo Gailestingumo vainikėlio malda.

Brolių pranciškonų Prisikėlimo parapija Toronte šį sekmadienį transliuos šv. Mišias internete adresu https://www.youtube.com/channel/UC63RnbJxiay0KXdUfnA_c-g/, kur taip pat galėsite rasti transliacijos įrašą.

Ypatingai saugokime vyresnio amžiaus bei sergančius žmones, pasisiūlydami vietoj jų nueiti į parduotuvę ar vaistinę, ar bent paskambinkime jiems, pakalbinkime, suteikime tikslią informaciją, kaip apsisaugoti.

Nepamirškime ir vienišų žmonių, kuriems šiuo nelengvu laiku ypatingai svarbi bendrystė. Galiausiai pasinaudokime proga sustiprinti santykius su šeimos nariais, atrasdami bendros maldos džiaugsmą.

Nemažai lietuvių dėl užsidariusių valstybių sienų negali sugrįžti namo į Lietuvą. Priglauskime juos, paremkime, padėkime, kuo galime.

Maldos vienybėje su jumis visais, išsibarsčiusiais visame pasaulyje.

Sveikatos, stiprybės, drąsos ir vilties!

*Prelatas Edmundas J. Putrimas,
Lietuvos Vyskupų Konferencijos
delegatas užsienio lietuviams
katalikams*

Šv. Velykos

Mt 28, 1–10: Viešpaties Jėzaus kūno nebuvimas ir nuritintas akmuo

KUN. POVILAS SLAMINIS

Šiandien tiek Dangūs, tiek žemė gieda Aleliuja. Džiaugsmas tvyro tiek Danguose, tiek tarp mūsų. Dievas, kuris išliejo savąją meilę per kančią, mirtį, nepakluso mirčiai, bet prisikėlė iš numirusių, palikdamas tuščią kapą ir nuritintą akmenį prie kapo angos. Jis savo dieviškumu sutraiskė mirties geluonį. Prisikeliančioji iš numirusių Meilė nugalėjo tai, kas reikšdavo absoliučią mūsų gyvenimo pabaigą. Dievas per tai mus patraukė prie savęs. Šio slėpiningo, didingo įvykio liudytojai esame ir mes. Kiekvienas iš mūsų savo gyvenime (nors jis ir iškreiptas nuodėmės realumo) turime kapą, kuriame galėjome palaidoti mūsų Viešpatį Jėzų. Kristaus Prisikėlimas panaikina tai, ką kiekvienas turime; jis išdildo, sunaikina mūsų pačių susikurtus kapus. Savo Prisikėlimu Jėzus ištiesina mūsų kreivus gyvenimus, įliedamas į juos tikėjimą, viltį ir meilę.

Moterys, atbėgusios prie kapo, mato nuritintą akmenį ir angelą, sėdintį ant jo, o pačiame kape nėra Jėzaus kūno. Akmuo ir Kristaus kūno nebuvimas yra įrodymas mums, kad iš naujo sugriautume savo įvaizdžius. Jų griūtis mus gali atvesti prie susitikimo su Prisikėlusiuoju. Kokie įvaizdžiai gali trukdyti mano ir Jėzaus susitikimui?

Kviečiu visus kartu su manim nusikelti į Jeruzalę, į Šventojo Kapo baziliką. Jos viduryje yra nedidelė Kristaus kapo koplyčia. Jeigu apsilankytume šiandien Kristaus kape,

nerastume dviejų dalykų. Kape nerastume Jėzaus kūno. Kodėl? Todėl, kad Jis prisikėlė. Kapas yra tuščias. Jame nėra mirties tvaiko, taip pat kaulų, kaukolių ar kitokių žmogaus kūno liekanų. Kristaus ten nebėra – Jis prisikėlė. Apsilankę taip pat nerastume akmens, kuris buvo užritintas ant kapo angos. Norint patikrinti bei apžiūrėti, ar kapas tikrai tuščias, reikia, kad kas nors nuritintų nuo įėjimo akmenį. Evangelijoje girdėjome, jog angelas iš dangaus, turintis žaibo išvaizdą, kurio drabužis baltas ir sniegas, nuritina akmenį nuo kapo angos, kad moterys, kad mes kiekvienas galėtume įsitikinti, jog ten nėra Jėzaus kūno. Kapas tuščias – Jis prisikėlė.

Brangūs broliai ir seserys Kristuje, jeigu šiandien nuvykę į Kristaus kapo baziliką norėtume apžiūrėti, ar kapas tikrai tuščias, kyla klausimas, ar pamatytume kapo vidų (nors ten nėra akmens, kuris trukdytų žvelgti pro angą). Šiandien toji siaura kapo anga labai dažnai nėra laisva – ten labai dažnai yra žmogus. Toje vietoje esti daug piligrimų. Negali tiesiog iš tolo stovėdamas pamatyti, kad kapas yra tuščias. Žmonės užstoja tą faktą. Žmonės gali tapti ir tampa akmenimis.

Brangūs broliai ir seserys Kristuje, jeigu norime būti tikėjimo žmonėmis, jeigu norime būti prisikėlimo žmonėmis, jeigu norime būti Velykų žmonėmis – būkime viskuo. Būkime šviesa, būkime vandeniu,

būkime įsčiomis Dievo žodžiui, kuris tampa kūnu, būkime duona, būkime džiaugsmo vynu, kuris yra išliejamas Šventosios Eucharistijos metu. Jeigu norime būti tikėjimo žmonėmis, jeigu norime būti prisikėlimo žmonėmis, jeigu norime būti Velykų žmonėmis – nebūkime akmenimis. Nebūkime tie, kurie slepia šią įstabią tikėjimo tiesą vieni nuo kitų. Nebūkime akmeniu, kuris užgula ir nukrinta ant savosios bei ant artimo širdies. Nebūkime tais akmenimis, kurie sužeidžia savo ir artimo mąstymą. Nebūkime tais akmenimis, kurie keiksmo pripildytus žodžius sviedžia vienas į kitą. Būti tikėjimo žmogumi, būti prisikėlimo, būti Velykų, būti gyvenimo, būti Dievo žmogumi – reiškia būti viskuo, tik ne akmeniu. Lai šis mūsų Dievo iš numirusių prisikėlimo veiksmas būna įstabus mums ir neleidžia tapti akmenimis, kurie užstotų Prisikėlusiojo šviesą, užstotų dieviškos meilės proveržį į mūsų gyvenimo tikrovę. Nebūkime tais akmenimis, kurie užstotų Prisikėlusįjį, kviečiantį mus pradėti kartu kurti naują santykį su Juo. Jėzus sustoja prieš mus, kad prakalbintų. Jis nori, kad mes paskelbtume vienintelę ir nepraeinančią naujieną – Jis su mumis. Kristaus prisikėlimas iš

numirusių reikalingas ne nustebinti pasaulį. Prisikėlimas reikalingas mums, kad pažintume atpirkimą, kuris nuo šiol keis mūsų gyvenimus, kuris nuo šiol bus kiekvienam skirtas ir galimas priimti, kad galėtume pažinti atpirkimą, įvykusį Kryžiuje Didžiojo penktadienio sutemose.

Pažinti atpirkimą – reiškia pažinti ryšį. Tas, kuris prisikėlė, greit žengs į Dangų ir paskui atsiųs mums Šventąją Dvasią. Tas, kuris prisikėlė, niekada nepaliks mūsų. Tas, kuris prisikėlė, ne tik Magdalenai ir kitai Marijai sakys: „Nebijokite!“ Jis ir mums sakys, per tūkstantmečius kartodamas šventųjų lūpomis, ir mums, XXI amžiaus žmonėms, mūsų amžininko šventojo Jono Pauliaus II lūpomis ir širdimi: „Nebijokite, jūs nešate žinią, jog žmonės nėra vieni.“

Ach, tas akmuo, nukritęs ant mūsų pažinimo. Jis gali trukdyti pamatyti tiesą. Kieno maištingas protas galėjo ištarti, jog esame palikti, jog esame visatos atsitiktinumai? Nebijokite, nėra tokių atsitiktinumų, yra tik būtis, viršijanti bet kokią tamsą, viršijanti nebuvimo bedugnę; yra būtis, Aukščiausioji būtis, nepasitraukianti nuo mūsų, liekanti su mumis, gyvenanti su mumis; yra Dievas, kuris tapo žmogumi, kuris mirė, bet prisikėlė ir neatsitraukia jau niekad, per visus žemiškus laikus: mūsų brolis, žaizdotas Kūnas ir Kraujas. Tai ir yra tai, ko laukėme. Iš to santykio gimstame – kaip Bažnyčia, kaip bendruomenė. Iš to santykio skelbiama viltis visai žmonijai nušviečia kiekvieno gyvenimo rytą. Nebijokite – akmuo yra nuritintas nuo žmogiškojo santykio kapo, ten jau nėra palaidoto Kristaus, nes Jis prisikėlė. O prisikeldamas iš mūsų susikurtų kapų Jis mus prikelia iš mūsų melo, egoizmo, intrigos, savanaudiškumo; prikelia iš visko, kas veda į mirtį. Nebijokite – juk Velykos: Kristus prisikėlė, iš tiesų prisikėlė. Tad giedokime Aleliuja džiaugsmo pritvinusia širdimi.

„Exsultet“ – Velykinis šlovinimas

KUN. JAROSLAV KALINOVSKIJ

Atėjęs prie altoriaus, kunigas nueina prie savo kėdės. Diaconas įstato Velykų žvakę – paschalą į žvakidę, paruoštą presbiterijos viduryje arba palei sakyklą, įberia į smilkytuvą smilkalų ir, pasilenkęs prieš kunigą, pusbalsiu prašo palaiminimo kaip Evangelijai Mišiose.

Prasideda džiaugsmo šūksniais: *Tedžiūgauja dangaus angelų minios! Tebūna džiaugsmingai švenčiamos dieviškos paslaptys ir tesveikina Kristaus pergalę skardūs trimitai!*

Džiaugsmas ateina iš dangaus į žemę, kai minime, kad Dievo Sūnus prisikėlė nuo žemės, kuri jį turėjo uždaryti savyje. Žemė ir dangus susijungia, priešpriešos išsklaidytos: nebėra jau tokios tamsos, kurios nepašviestų Velykų paschalas. Bažnyčia savo giesme išaukština paschalą, „žvakės šlovę“, tiesiogiai išreiškdamą savo džiaugsmą, švieson įneštą į Išganymo istoriją per Dievo veikimą. Svarbiausias momentas – Kristaus prisikėlimas.

„Exsultet“ – pasakoja apie istoriją, ir jis pats turi savo istoriją. Paschalas liturgijoje atsirado jau IV a. „Exsultet“ Galijos bažnyčiose giedotas jau nuo VII a. Romos liturgines apeigas papildė IX a., o pats seniausias išlikęs „Exsultet“ tekstas kildinamas iš Italijos Benevento miesto ir priskiriamas X a. Autoriumi įvardijamas šv. Augustinas (V a.) arba net šv. Ambraziejus (IV a.). Šv. Ambraziejus – bitininkų globėjas – užima ypatingą vietą šiame šlovinime, nes gerai išiklausius į tekstą net du sykius minimas bičių darbas, bičių įnašas į paschalą, tad dėl

to šv. Ambraziejus gali būti laikomas „Exsultet“ autoriumi.

Kokio senumo bebūtų „Exsultet“ tekstas, džiaugsmas susietas su pačiu Prisikėlimu ir Kristaus šviesa, kurioje jo mokiniai atpažįstami Bažnyčios bendruomenėje. Ta džiaugsmo akimirka ir apmąstymas ugnies ir pasaulio šviesa bei Dievo jėga yra džiaugsmas ir pašaukimo malonė mūsų Viešpatyje Jėzuje Kristuje. „Exsultet“ visada yra visos Bažnyčios himnas. Tai tekste paryškina ir pats giedotojas. Jeigu gieda kunigas, jis prašo sau palaiminimo – tai irgi neatsitiktinis dalykas, tai priklauso pačiai „Exsultet“ prasmei. Bažnyčios atstovas nėra anoniminis, bet konkretus ir svarbus – kaip Bažnyčioje yra svarbus kiekvienas iš mūsų.

Kiekvienas „Exsultet“ žodis veda mus į meditaciją tarp Dievo kūrimo darbo svarbos ir reikšmės. Dievo veikimas yra galingas ir stiprus. Seni lotyniški posakiai, poemos skamba labai gražiai ir iškilmingai, ir kokia graži bebūtų mūsų kalba, to iškilmingumo jokiai kitai kalbai nepriksiri. Tai būdinga tik lotynų kalbai.

„Exsultet“ tekstas parašytas labai paprastai ir aiškiai. Sudėtinga yra tik melodija ir liturginiai rūbai, nurodantys, kaip „Exsultet“ reikia giedoti, todėl ne visada leidžia pasiekti perduodamo teksto prasmę. Be mūsų nebūtų iškilmingai pasipuošusios bendruomenės, Aukos išgyvenimo, be mūsų „amen“ atsako, kuris baigia „Exsultet“, nebūtų ir to išėjimo iš Egipto faraono nelaisvės prasmės.

Štai kokią gavėnią mums suplanavo

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Gavėnia – tai krikščionių pasninko, maldos, atgailos ir gerų darbų laikotarpis prieš Velykas. Sakoma, kad tai sena tradicija, kuri siekia ikikrikščioniškus laikus, tačiau jos prasmė beveik nepakitusi iki mūsų laikų. Malda, atgaila, geri darbai, susimąstymas, maisto ar gėrimų kiekio ribojimas. Visa tai reikalinga žmogui, kad... sustotų, pailsėtų, pagalvotų apie savo gyvenimą ir jo prasmę.

Ar pasaulis po šios viruso pandemijos pasikeis? Kaip atrodys švietimo ar sveikatos apsaugos sistema? Gal sustos globalizacijos procesas? Ar sugrįš tikėjimas, jog žmonėms svarbu ne tik šalies ekonomikos augimas, bet ir dvasiniai dalykai? Ar vėl iškils valstybių sienas žyminčios tvoros? Labai daug įvairių klausimų, kuriuos kelia ne tik žurnalistai, bet ir filosofai, dvasininkai, istorikai, etikai... Kai skaitysite šį straipsnį, mano išvardyti klausimai galbūt skambės banaliai ir bus jau mažiau aktualūs už tuos, kurie kils per ateinančias kelias dienas ar savaites. Šiandien panašių klausimų kyla daug kam. Tai gerai. Pats metas sustoti, neskubėti ir pagalvoti, kokia gyvenimo prasmė, kokia toliau bus pasaulinė tvarka, kas šiame gyvenime svarbu, o kas laikina.

Žmonės skubėjo, norėjo gyventi čia ir dabar, vis labiau nespėdami pasisemti iš įvairių gėrybių aruodo tiek, kad – kaip jiems atrodydavo – pakaktų. Ir štai lyg filme balsas užkulisuose sako: „Nebespėjate, bet vis vien skubate? Dar ko nors trūksta? Gerai.

Tai aš jums gyvenimo tėkmę dar šiek tiek paspartinsiu.“

Taip jau nutiko, kad šis sudėtingas metas mums, katalikams, sutapo su gavėnios ir šv. Velykų laikotarpiu. Teisingai rašo mūsų geras pažįstamas prelatas Edmundas Putrimas: „(...) *dabartinė ypatinga padėtis skatina peržiūrėti ir apmąstyti save ir savo gyvenimą. Ar pakankamai dėmesio skiriame savo artimiesiems, bendruomenėms, ar stipriname savo ryšį su Dievu? (...) Mūsų pasaulis sustojo, ir turime laiko patirti asmeninę ir visuotinę gavėnią bei ruošti vilties šventei – šventoms Velykoms.“* Gražūs ir prasmingi žodžiai. Galime ramiai atsistoti ir apmąstyti ne tik savo gyvenimą, bet ir tai, kas vyksta aplink mus. Šiandien labai populiari sakyti, kad po šios pandemijos pasaulis atrodys visai kitaip nei ligi šiol.

Ar taip bus, sunku pasakyti. Kai 2001 m. rugsėjo 11 d. pamatėme į Niujorko dangoraižius įsirežiančius teroristų pagrobtus lėktuvus, taip pat manėme, kad pasaulis, kurį pažinojome, negrįžtamai pasikeitė. Tai, kas tada įvyko, beveik jau pamiršome, nors pasaulis iš tiesų dėl minėtų įvykių kai kuriose srityse gerokai pasikeitė. Taip bus ir ši kartą. Tačiau, mano galva, pasikeitimai būsią gilesni, susiję ne tik su piliečių teisėmis ir pareigomis, bet ir daugeliu kitų gyvenimo sričių. Keisis požiūris į mokymo organizavimą. Labiau bus varžomos piliečių laisvės, daugės biometrinės kontrolės mechanizmų, didės renkamos informacijos kiekis.

Galiausiai padaugės „nereikalingų“ žmonių, nes išbandžius nuotolinį darbą paaiškės, kad visai nebūtina ištisą dieną visiems vienu metu sėdėti darbe, o nuotoliniu būdu tą patį darbą efektyviau ir greičiau gali atlikti mažesnis darbuotojų skaičius.

Jau girdime, kaip keičiasi požiūris į liberalią, atvirą ekonomiką ir jos trapumą įvairių, net trumpalaikių, krizių metu. Kai užsidaro sienos ir bankai stabdo virtualių pinigų dalijimą, burbulas greit sprogsta. Matyt, laisvosios rinkos, nevaržomo prekių ir asmenų judėjimo propaguotojai taip pat jau pastebėjo, kad ramiu metu ši sistema veikia efektyviai, bet anksčiau ar vėliau įvykus krizei pasekmės sunkiai prognozuojamos ir beveik nevaldomos.

Juk pripratino mus būti didelės grandinės dalimi, mažu sraigtelium. Nuolatos gąsdino BVP (bendrojo vidaus produkto) mažėjimu, infliacija, internetinio ryšio sulėtėjimu, brangstančiais lėktuvų skrydžiais, nekilnojamojo turto recesija, nedarbu, krentančiu ar augančiu euro/zloto/franko kursu. Atsimenu, sakydavo: kai kursas krenta – blogai, kai auga – irgi blogai. Kai infliacija didėja, tai blogai. Kai ateina defliacija (atvirkštinis procesas), taip pat blogai.

Paskelbus karantiną, po poros savaičių buvo pranešta, kad jeigu ekonomika bent trumpam „sustos“, pasekmės kiekvienam žmogui bus katastrofiškos. Negi moderni XXI amžiaus valstybė dviejų mėnesių tokiomis sąlygomis tikrai neišgyvens?!

Bundantis pavasaris

Petro Maksimavičiaus nuotr.

Tai kaip tiek šimtmečių, nepaisant besikartojančio bado ir maro, išgyveno Romos imperija ar Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė?

Kaip bebūtų, kol kas gyvename globaliame pasaulyje, besivadovaujame savomis taisyklėmis, kurios ne visada pasiteisina ir ne visada saugo pamatines žmonių vertybes. Juk jau teigiama, kad tai ne virusas, bet sustojusi gamyba, pardavimai, didėjančios elektros kainos ir „McDonald's“ tinklo uždarymas pribaiigs pasaulį. Dar nedrąsiai, bet siūloma verčiau gelbėti ekonomiką, o ne dairytis į pagyvenusių žmonių likimą. Taip. Sako, kad pagyvenę žmonės moderniai, naujosiomis technologijomis besiremiančiai valstybei nereikalingi. Yra dar baisesnė žinia, bet jokių būdu šiandien dar negalima apie tai garsiai kalbėti, kad tarp žmonių nekiltų panika. Tiesiog paniškai bijoma ištarti žodį – internetas. Lyg jo atjungimas galutinai pribaiigtų žmoniją per vieną savaitę. Paradoksalu, bet pasitvirtinus tokiam scenarijui daugiausiai šansų išgyventi turėtų pagyvenę žmonės, tokie kaip

aš ir daugelis Jūsų, mieli „Aušros“ prenumeratoriai.

Vienas mano mėgstamiausių autorijų, Jeruzalės universiteto profesorius, istorikas Yuval Noah Harari neseniai (2020-03-20) žurnale „Financial Times“ pabrėžė, kad žmoniją ištikusi globali krizė privers pasaulio lyderius per kelias savaites priimti sprendimus, kurie gali nulemti mūsų gyvenimą dešimtmečiais. Jis perspėjo, kad valstybės institucijos, pandemijos metu įdiegusios įvairius apribojimus, jai pasibaigus nebūtinai norės kai kurių piliečių stebėjimo mechanizmų atsisakyti. Maža to, jeigu piliečiams bus teigiama, kad dalies savo privatumo turi atsisakyti dėl jų sveikatos ir saugumo užtikrinimo, jie tam neprieštaraus.

Profesorius taip pat pažymėjo, jog pandemijos metu gali galutinai žlugti europinio solidarumo idėja, o jos vietą užimti nacionalistiniais principais besiremiantis valstybių izoliavimasis. Juk chaotiškas ir tarpusavy nesuderintas sienų uždarymas – geriausias šios tendencijos pavyzdys. Tikėjimas, kad pati valstybė, uždariusi savo

sienas ir nesijungianti į bendrą kovą su pasaulį ištikusia katastrofa, gali sėkmingai ilginiui apsaugoti savo piliečius ir sukurti jiems gerovę, yra utopinis. Pasak jo, šie procesai labai pavojingi. Jeigu tai įvyktų, neišvengiamai krizė tęstųsi žymiai ilgiau, o laikui bėgant privestų prie dar didesnių nelaimių.

Aš esu tikras, kad žmonės, patyrę šią pamoką, bus vieni kitiems geresni. Klausimas tik, ar tai ilgai truks ir kiek iš to bus pasimokyta. Istorija rodo, kad neilgai. Tačiau šio bei to išmoksime. Mūsų gyvenimas keisis. Jau išmokome ir supratome nemažai. Pasitikrinome, kaip atrodo Europos Sąjungos šalių, net artimiausių kaimynių, solidarumas, netikėtai uždariusi savo valstybės sienas. Ne, ne gyvūnus ar prekes vežti uždraudė, bet žmonėms grįžti namo neleido. Pamatėme, kaip veikia ir kiek atspari laisvoji (virtualioji) rinka, kai bent porai savičių sustoja gamyba ir smunka pardavimai. Supratome, kad neišvengiamai keisis švietimo sistema ir požiūris į darbo kai kuriose srityse organizavimą. Taip pat sumenko tikėjimas, kad XXI a. žmogus jau beveik valdo viską, kas vyksta pasaulyje. Pasirodo, kad jis silpnas ir bejėgis.

Štai kokią gavėnią mums suplanavo. Visuomet patogu buvo žinoti, kada, kur ir kaip sutiksime šv. Velykas, tikrąjį prisikėlimą. Svečiai ir giminaičiai būdavo iš anksto sukviesti, pyragai iškepti, mėsos ir alkoholio pripirkta, margučiai pašventinti, automobiliai nuplauti, filmai Netflix'e rezervuoti. Ką dar užmiršau paminėti? Tikriausiai dar labai daug ką užmiršau. Šiandien mūsų pasaulis „sustojo“, kaip rašo prelatas Edmundas Putrimas. Bent man atrodo, kad šiandien tikime tik tuo, jog šv. Velykos, tikrasis prisikėlimas, kada nors ateis. Tačiau kada tai įvyks, dar visiškai neaišku. Gal toks ir buvo Jo sumanymas ir siunčiama žinia žmonijai?

Lietuva išbandymų akivaizdoje

RYTIS MOTIEJŪNAS

Šių metų pavasaris atėjo netikėtai. Regis, ką tik mus puolė netikėtos kovo šlapdribos ir vėjai (šiai žiemos juk beveik ir nebuvo), o jau šv. Velykų išvakarėse sulaukėme tikros kaitros. Gamta palengva pražysta žaluma, o nustebę paukščiai žiūri į tuštokus laukus ir pievas.

Šiomet iškilmingai minėtas Kovo 11-osios trisdešimtmetis greitai pasimiršo, užgožtas kitų svarbių įvykių. Kas dabar dar atsimena pasipiktinimą, sukeltą vienos uostamiesčio lietuviškos gimnazijos rusų kalbos mokytojos, pamokoje išdergusios Lietuvą? Ar buvusią „metų mokytoją“ [!], Kaune savo mokiniams pasakojusią apie būtiną eutanaziją seneliams? Atšventę 30-ąjį valstybės atkūrimo gimtadienį ir dar suspėję dalyvauti kasmetėje Kaziuko mugėje Vilniuje, lietuviai pasinėrė į kovą su naujosiomis ligomis. Iš pradžių diskutuoti dalijosi į tuos, kurie bijojo epidemijos masto, ir tuos, kurie sakė, kad ši liga visai nebaisi, nes tai neva tik nauja gripo atmaina. Pastarieji, beje, dabar gerokai pritilę. Ką mes turime? Nežinomos kilmės agresyvų, ypač limfantų virusą, kuris kimba prie daugelio, tačiau negailestingai šienauja senolius ir žmones su silpna imunine sistema, turinčius papildomų lėtinių ligų. Ši liga kilo Kinijoje ir jau spėjo ten nuslopti, tačiau su dideliu pagreičiu renka savo aukas Europoje ir JAV. Labiausiai nukentėjo Italija ir Ispanija, savo eilės laukia šiaurės amerikiečiai, nes pas juos

daugiausia ligonių. Kol nesukurta vakcina, sąmokslų teorijų mėgėjai šiurpina visus apokaliptinėmis prognozėmis.

XXX

Įvairiausios epidemijos nuo seno lankydavosi Lietuvoje. Kiekvieną šimtmetį nuo pat valstybės susikūrimo mus nusiaubdavo kokia nors didelė neganda, nors šiaip

Sunkumai sutelkia žmones. Daug žmonių, ypač jaunimo, savanoriškai padeda vienišiemis senukams, dalyvauja dalinant maistą. Tačiau išryškėjo ir tamsiosios žmonių charakterio pusės. Žiniasklaidoje pilna naujienų, kai pasinaudoję krize įvairūs sukčiai internete siūlo (dažniausiai žymiai brangiau) įsigyti apsaugos kaukių, dezinfekcinio skysčio ar net vaistų (kurie dar nesukurti) nuo šios ligos.

viduramžiais įvairios pragaištys rusedavo dešimtmečiais. Pirmoji žinoma ir mus palietusi didelė maro epidemija, atnešta irgi iš Kinijos (kažkodėl daugelis epidemijų ateina iš Rytų), nusiaubė Europą XIV a. viduryje. Skaičiuojama, kad tuomet išmirė keletas ar keliolika milijonų kontinento gyventojų, bet pagoniškos Lietuvos ji smarkiai neužkabinė, tik teigiama, kad kelerius metus nebuvo kryžiuočių antpuolių... Po to didesnės ar mažesnės epidemijos būdavo beveik be pertrūkio, ir žmonės, matydami jose Dievo kerštą už savo nuodėmes, prie jų savotiškai „priprato“. Labai dažnai mirtinos epidemijos sutapdavo su karais, nerderliaus ir bado metais. Bijota ir

kometų pasirodymo. Pati didžiausia XVIII a. pradžios epidemija sutapo su karu su Švedija ir sumažino etninės Lietuvos gyventojų skaičių trečdaliu, tada išmirė ir dauguma Mažosios Lietuvos lietuvininkų. Tai vaizdingai aprašyta I. Simonaitytės „Aukštųjų Šimonių likime“. Prūsijos kunigaikščiui teko į ištuštėjusį kraštą kviestis austrus, vokiečius, šveicarus. XIX a. visus gąsdino choleros epidemija, keliomis bangomis siaubusi Lietuvą amžiaus viduryje ir antrojoje jo pusėje. Žymiausia XX a. pradžios epidemija, vadinamasis ispanų gripas, šienavęs daugiausia 20–40 m. amžiaus vyrus, nusiaubė ypač JAV ir Vakarų Europą, nors užkabinė ir Lietuvą. Bet tada vyko 1918–1920 m. kova už mūsų valstybingumą atkūrimą, karai ir revoliucijos, kas pasimetė bendrame kruvinų įvykių fone. Šita epidemija pirmoji, vykstanti jau globaliame pasaulyje, gal todėl tokia bauginanti.

XXX

Masinė epidemija yra ribinis iššūkis tautai ir valstybei. Jos metu pasirodo tikrieji žmonių veidai, labai dažnai nukrenta kaukės. Bepigu keikti Vyriausybę, kai esi opozicijoje. Tačiau žiniasklaidoje kilęs triukšmelis, kai rinkimus pralaimėję politikai pareiškė pasirodę perimti valdžią, glumina. Mielieji, o jūs jau laimėjote rinkimus? Truputį gaila ir sveikatos apsaugos ministro A. Verygos, su olimpiška kantrybe atsikirtinėjančio

nuo oponentų pelnytų ar nepelnytų priekaištų. Ministrui prikišamas lėtumas, organizacinių gabumų ir šiaip patirties stoka. Bet palaukite, kas iš oponentų turi tokio pobūdžio patirtį grumtis su pandemijų iššūkiais? Kas pandemijos pradžioje šaipėsi iš perteklinių ministro priemonių? Kadenciją baigęs sveikatos eurokomisaras V. Andriukaitis dar prieš mėnesį bandė postringauti apie COVID-19 nepavojingumą, bet dabar dingo iš horizonto. Štai sostinės meras nusprendė pasipuikuoti ir paskelbė mieste karantiną net prieš Vyriausybės sprendimą, tačiau toliau girtis jam nelabai sekėsi. Paskelbęs privalomą karantiną mieste ir pabandęs

apgvyvendinti jame įvairiausio plauko grįžusius emigrantus, jis vos po kelių dienų atsisakė savo sumanymo... O ir karantinuotieji gana skirtingi ir ne visada atsakingi. Ilgai keikti įvairūs turistai, dažniausiai vadinti „slidininkais“ (slidinėjo Alpėse), nebuvo tokie skandalistai kaip kai kurie darbo emigrantai, įsigudrinę girtuokliauti ir triukšmauti net saviizoliacijoje. Matyt, tikrai ne visi į užsienį išvykę ir dabar Lietuvon sugrįžę tautiečiai (mėgstantys pakeiksnoti savo gimtinę) yra mokslo šviesuliai ar darbo spartuoliai, garsinantys mus užsienyje. Jau ko verti du pusamžiai vyrai, susipešę karantine Vilniuje ir per muštynes vienas padūręs kitą. Gerai

skysčio ar net vaistų (kurie dar nesukurti) nuo šios ligos. Triukšmelis kilo, kai tokiu būdu bandė užsidirbti vieno dainininko brolis, buvusio KGB tardytojo sūnus. Sugėdintas jis ištrynė skelbimą... Bet ko norėti iš tokių žmonių, jei keikiami gydytojai, kuriems trūksta įrangos ir specialių drabužių, netgi medicininių kaukių, o tuo pat metu TV ekrane išvysti kokį pasipūtusį Seimo narį ar valdininką, užsidengusį veidą naujausia, patikimiausia medicinine kauke? Beje, tokių nelaimių metu visada atsirasdavo žmogaus vardo nevertų ypatų, žiūrinių tik savo naudos. Štai, pavyzdžiui, prieš 400 metų, vienos nesmarkios epidemijos laiku (per „rusenančią“ epidemiją), žemaičių bajorai visai nesigėdydavo priglausti savo mirusių kaimynų turtą, maisto atsargas ar pinigus, persikelti riboženklį ar ežią, pasididinant savo arimą ar pievą. Apie tai rašoma teismų knygoje. Deja, žmonės visais laikais tokie panašūs!

S u n k u - mai sutelkia žmones. Daug žmonių, ypač jaunimo, savanoriškai padeda vienišiams senukams, dalinant maistą. Tačiau išryškėjo ir tamsiosios žmonių charakterio pusės. Žiniasklaidoje pilna naujienų, kai pasinaudoję krize įvairūs sukčiai internete siūlo (dažniausiai žymiai brangiau) įsigyti apsaugos kaukių, dezinfekcinio

skysčio ar net vaistų (kurie dar nesukurti) nuo šios ligos. Triukšmelis kilo, kai tokiu būdu bandė užsidirbti vieno dainininko brolis, buvusio KGB tardytojo sūnus. Sugėdintas jis ištrynė skelbimą... Bet ko norėti iš tokių žmonių, jei keikiami gydytojai, kuriems trūksta įrangos ir specialių drabužių, netgi medicininių kaukių, o tuo pat metu TV ekrane išvysti kokį pasipūtusį Seimo narį ar valdininką, užsidengusį veidą naujausia, patikimiausia medicinine kauke? Beje, tokių nelaimių metu visada atsirasdavo žmogaus vardo nevertų ypatų, žiūrinių tik savo naudos. Štai, pavyzdžiui, prieš 400 metų, vienos nesmarkios epidemijos laiku (per „rusenančią“ epidemiją), žemaičių bajorai visai nesigėdydavo priglausti savo mirusių kaimynų turtą, maisto atsargas ar pinigus, persikelti riboženklį ar ežią, pasididinant savo arimą ar pievą. Apie tai rašoma teismų knygoje. Deja, žmonės visais laikais tokie panašūs!

Bjauriausiai elgiasi mūsų žiniasklaida. Nežinau, ką sako Lenkijos kanalai, bet Lietuvoje žiniasklaida elgiasi tikrai chamiškai. Dauguma jos atstovų neriasi iš kailio, stengdamiesi rasti kokį nors kuo baisesnį reportažą apie epidemijos eigą Lietuvoje ar užsienyje. Arba maitina mus iki koktumo nusibodusio ir šiandien visai neįdomaus netikrų žvaigždučių „gyvenimo“ naujienomis.

Šiaip – kaip kalbėjo ir Prezidentas, ir Vilniaus arkivyskupas – tokiu atsakingu tautai ir valstybei momentu derėtų susivienyti kovai su liga, o ne platinti gandus, kurie tik didina galimą paniką.

XXX

Visos epidemijos anksčiau ar vėliau pasibaigia ir gyvenimas tęsiasi. Baigsis ir ši neganda. Belpalinki visiems palinkėti stiprios sveikatos ir gražių šv. Velykų. Sveikatos ir tvirtybės Jums, mielieji!

COVID-19

VISI DARYKIME, KĄ GALIME

Dažnai plaukite rankas su muilu ir vandeniu

Du kartus per dieną matuokitės temperatūrą

Nelieskite rankomis savo veido

Palaikykite savo namų švarą ir gerai vėdinkite patalpas

BŪKITE SOCIALIAI ATSAKINGI

Prisidinkite burną servetėle čiudėdami arba kosėdami

Dėvėkite veido kaukę, jei sergate ir nedelsdami kreipkitės į gydytoją

Jei sergate, VENKITE didelio žmonių susibūrimo vietų ir neišeikite iš namų

Laikykitės namų izoliavimo nurodymų ir likite jums nurodytoje vietoje

MUMS PAVYKS TAI ĮVEIKTI!

NESKLEISKITE GANDŲ

DAUGIAU INFORMACIJOS
www.ulac.lt

UŽKREČIAMŲJŲ LIGŲ
IR AIDS CENTRAS

Koronaviruso grėsmė

„AUŠROS“ INF.

Koronavirusai – didelė grupė virusų, kurie gali sukelti įvairias ligas. Dažniausiai tai būna lengvos ar net besimptomės infekcijos. Tačiau koronavirusai gali sukelti ir tokias sunkias kvėpavimo takų infekcijas kaip Artimųjų Rytų respiracinio sindromo (ARRS) ar sunkaus ūminio respiracinio sindromo (SŪRS) infekcijos.

2019 m. pabaigoje Kinijoje protrūkius sukėlęs koronavirusas (COVID-19) yra naujos struktūros. Jis niekada anksčiau nebuvo sukėlęs infekcijų žmonėms. Sunkesniais atvejais gali pasireikšti sunkus plaučių uždegimas, kvėpavimo nepakankamumas, sepsis, septinis šokas ar ligonis gali netgi mirti. Daliai asmenų nepasireiškia jokie klinikiniai ligos simptomai, nors laboratoriniai tyrimai rodo, kad jie yra užsikrėtę koronavirusu.

2020 m. sausio 30 d. Pasaulio sveikatos organizacija (angl. WHO) dėl COVID-19 ligos greito plitimo paskelbė pasaulinę ekstremaliąją situaciją, o 2020 m. kovo 11 d. COVID-19 plitimą įvardijo kaip pandemiją. Iš viso iki 2020 m. balandžio 2 d. daugiau nei 200 šalių ir teritorijų buvo patvirtinta per 1 mln. infekcijos atvejų.

Lenkijos Vyriausybė, paskelbus epidemiologinės grėsmės situaciją, nuo kovo 15-osios uždarė šalies sienas, įvesdama jų kontrolę. Užsieniečiai į Lenkiją nėra įleidžiami. Sustabdytas taip pat tarptautinis oro ir geležinkelių susisiekimas. Kaip ir kitose šalyse, gyventojams nuosekliai įvedami griežti apribojimai. Įvesta privaloma arba rekomenduojama

saviizoliacija. Griežtai ribojamas gyventojų judėjimas. Iš namų jie gali išeiti tik į darbą, pas gydytoją arba nusipirkti maisto prekių, vaistų ar dezinfekcijos priemonių. Draudžiami bet kokie susibūrimai. Viešumoje žmonės gali bendrauti tik po du ir laikydamiesi saugaus atstumo. Išimtis taikoma vien šeimoms. Nepilnamečiai iš namų gali išeiti tik su suaugusiais asmenimis. Viešojo transporto priemonėse vienu metu gali būti perpus mažiau keleivių, negu numatyta (tik kas antra sėdima vieta gali būti užimta, o atstumas tarp žmonių turi būti ne mažesnis nei 1 m). Įvesti ir ribojimai parduotuvėse (iki 3 pirkėjų vienam kasos aparatui; pirkėjai privalo mūvėti pirštines; nuo 10 iki 12 val. apsipirkinėti gali tik vyresni nei 65 metų žmonės).

Nedirba švietimo ir kultūros įstaigos. Mokymas vyksta nuotoliniu būdu. Savaitgaliais negali dirbti statybinių prekių parduotuvės. Iš dalies uždaryti prekybos centrai (atidarytos tik maisto parduotuvės ir vaistinės). Nedirba kirpyklos, grožio, tatuiruočių salonai bei viešbučiai ir nakvynės namai, išskyrus tuos, kurie skirti karantinui. Uždaryti visi parkai, bulvarai, poilsio vietos ir miesto dviračių nuomos. Asmenys, turintys atlikti karantiną, privalo būti izoliuoti nuo artimųjų. Jei karantinas atliekamas savo namuose, turi izoliuotis visi kartu gyvenantys šeimos nariai. Visi šie ribojimai (reikalui esant, jie dar gali būti sugriežtinti arba įvesti nauji) galios iki atšaukimo. Lenkija ima si tokių griežtų priemonių, siekdama laimėti laiko ir geriau pasiruošti dar didesniai koronaviruso plitimui.

Virusui pradėjus plisti visame pasaulyje PSO visiems gyventojams išplatino informaciją, kaip apsisaugoti nuo galimo užsikrėtimo. Rekomenduojama laikytis standartinių užkrečiamųjų ligų plitimą mažinančių priemonių: dažnai plauti rankas su šiltu vandeniu ir muilu; nesant galimybės rankų nusiplauti, gali būti naudojamos alkoholinės rankų dezinfekavimo priemonės (rankų alkoholiniai antiseptikai). Rankas būtina plauti parėjus namo ir išeinant, prieš maisto ruošimą ir po jo, prieš valgant, pasinaudojus tualetu ir kai rankos yra akivaizdžiai nešvarios; neliesti rankomis veido, akių, nosies; laikytis kosėjimo, čiaudėjimo etiketo (kosėti ar čiaudėti prisidengus vienkartinę servetėlę, po to išmesti panaudotą servetėlę į šiukšliadėžę, arba į sulenktos alkūnės vidinę pusę); vengti artimo sąlyčio su visais, kam yra pasireiškę kvėpavimo takų ligos simptomai, pavyzdžiui, kosulys, čiaudulys. Taip pat rekomenduojama atsakingai laikytis kitų higienos reikalavimų: reguliariai vėdinti patalpas; drėgnuoju būdu valyti baldus ir kitus kietuosius paviršius.

Pasireiškus COVID-19 ligai (koronaviruso infekcijai) būdingiems simptomams **(staiga pasireiškus bent vienam iš šių simptomų: karščiavimui, kosuliui, apsunkintam kvėpavimui) reikia skambinti Seimų sanitarinei-epidemiologinei stočiai tel. 87 5173 350 arba 600 331 669 (veikia visą parą), ar bendruoju pagalbos tel. 112.**

Liaudies dailės meistrė Veronika Valenskienė

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Lietuvių tautosakoje rašoma, kad „kaip pasiklosi – taip išsimiegosi“. Patarlė yra labai vertinga, nes ji galioja net ir šiais laikais. Miegas – šventas reikalas. Nuo jo kokybės priklauso mūsų kitos dienos sėkmė. Nuo seno lovai skiriamas ypatingas dėmesys. Miego vieta turėjo būti tvarkinga, švari, nesukuista. Laikui bėgant jai grožio ėmė teikti staklėmis austos lovatiesės. Vargu ar XXI a. miegamuosiuose pamatytume gražiai paklotą, dažniausiai žvaigždutėmis išaustą lovatiesę, bet laimei, savo krašte turime puikių audėjų. Punske gyvenanti

Veronika Valenskienė (Jonušonytė iš Kampuočių) – nepaprastai žavi, kupina teigiamos energijos moteris, kurią nesunku sutikti Punsko amatų centre „Šimtavirvis“. Nors pati sako, kad jos amžius neleidžia jai visiškai džiaugtis kūryba, sunku patikėti, pažvelgus į jos tautodaile nukabintas dirbtuvių sienas. Veronika garsėja lovatiesių audimu, tačiau moteris moka ir austi tautines prijuostas ar apvalkalus pagalvėlėms, megzti riešines, vašėliu nerti staltieses ar servetėles, pinti juostas. Rodydama savo rankomis sukurtas tautines juostas, atkreipė dėmesį į baltame dugne įpintas raudonas žvaigždeles. Spalvos ryškumas net vertė jas pačiupinėti, apžiūrėti iš arti ir iš toli. Ši iš karto pradėjo pasakoti apie spalvų reikšmę: „Kai aš dabar audžiu pajuostas, tai kiek man teko apžiūrėti įvairių parodų eksponatų ar vartyti knygu, pastebėjau, kad visur išryškėja raudona spalva. Sutapatinau, kad raudona, tai meilės spalva, vadinasi, darbas buvo atliktas su meile.“

Jurgita Stankauskaitė: Mūsų krašte yra vos kelios moterėlės, kurios dar moka austi lovatieses. Kadaisė jų buvo labai daug, bet visgi buvo namų, kuriuose augo jaunų panelių, o austi jos nemokėjo.

Veronika Valenskienė: Moterys, kurios, kaip sakant, buvo truputį gabesnės, nueidavo pas tą, kuri moka austi, paruošia stakles, parodo, kaip austi. Ir tuoj išmoksta. Visa audimo sunkumo paslaptis – siūlų paruošimas. Reikia apmesti, suverti, paraišioti nytis prie pakuojų. Pats audimas, tai juokas. Spaudai pakuojas, šaudai šaudykle, ir viskas.

J. S.: Kas Jus išmokė austi? Mama, o gal močiutė?

V. V.: Mano mama audė tik tokias gunkas...

J. S.: O kas yra tos gunkos?

V. V.: Seniau į bažnyčių žmonės važiuodavo arkliais. Moterys užsitiesdavo ant kelių tokius išaustus spalvotus ir raštuotus užtiesalus. Sustoję prie bažnyčios pririša arklius ir ant jų nugaros užtiesia tas gunkas. Ir šilta, ir gražu. Mama dar ir maišus audė. Mano teta, pagyvenusius panelė, dažniausiai ausdavo rinktines ir keturnyčias lovatieses. Prie audimo visą laiką reikėdavo pagalbininkės, kuri palaikytų ar suraišiotų pakuojas. Teta mane prašydavo palįsti po staklėmis ir tenką surišti. Tokiu būdu ir aš pamažu

Jurgitos Stankauskaitės nuotrauka.

Audžianti Veronika Valenskienė. Už nugaros jos darbai

Veronika prie savo darbų

išmokau austi, bet tik tada, kai teta išvažiavo į Kanadą. Namuose paliko siūlus, nytis, visą įrangą. Kaip tik buvau baigusi mokyklą. Deja, egzamino į aštuntą klasę neišlaikiau ir likau namuose. Atsimenu, kaip buvo: po atostogų visi vaikai eina į mokyklą, o aš užėjusi už kluono kad verkiu, kad verkiu... Taip man buvo sunku... Man reikėjo kažką daryti, kažkuo užsiimti. Nepasisėkė mokslai, tad privalėjau laiką užimti darbu. Namuose auginome nemažai avių. Ir baltų, ir juodų. Mama priverpė vilnos. Juoda vilna labai praversdavo, nereikėdavo jos dažyti. Mama man sako: „Vaikeli, šermenyse reikia dviejų vienodų lovatiesių.“ Anksčiau žmonės šarvodavo tik namuose, todėl sienas prie karsto uždengdavo juodomis lovatiesėmis. Tai buvo baltame dugne išausti juodi raštai. Kaip mama liepė, taip ir audžiau. Vėliau mama vėl sako: „Turi brolių, tai reikėtų ir jiems po kokią lovatiesę išausti.“ Tai aš taip ir audžiau. Man buvo labai gera, kad turėjau užsiėmimą. Tetos paliktų staklių muštuvai buvo ažuoliniai, todėl labai gerai jais buvo galima siūlus primušti. Ažuolas – sunkus medis, tad ir dirbti buvo smagu.

Nesvarbu, kad reikėdavo prie žibalinės lempos austi, bet man ir taip buvo gerai. Spėjau išmokti austi keturiomis nytimis, o būna šešios, aštuonios ir dvylika. Kuo daugiau nyčių, tuo daugiau raštų.

Atėjo laikai, kai vis daugiau panelių iš mūsų krašto išvykdavo į Ameriką. Jos norėdavo kokią nors rankdarbį nusivežti, todėl kreipdavosi į mane, prašydamos išausti abrusus su Lietuvos himno žodžiais „Lietuva, Tėvyne mūsų“. Juos labai sunku išausti, ir reikia skirti daug laiko. Tekdavo kiekvieną raidę surinkti. Pakartojimų nebūna. Už tokį darbą gerai užsidirbdavau – doleriais mokėjo. Taip ir prigijo man tas audimas prie širdies. Ištekėjusi turėjau padaryti pertrauką. Žinia, vaikus reikėjo užauginti, o po to ir į darbą eiti.

J. S.: Grįžkime prie Jūsų minėtų abrusų. Kodėl tos panelės į svetimą šalį norėdavo nusivežti būtent abrusus su išaustais himno žodžiais?

V. V.: Amerikoje labai daug buvo po karo iš Lietuvos pabėgusių lietuvių. Visi jie augo su trispalve laisvos

Lietuvos laikais. Jie taip nepaprastai mylėjo Tėvybę, tad norėjo turėti kažką, kas lietuviška, kažką apčiuopiama. Jiems tokie daiktai priminė vaikystę Lietuvoje, kalbą. Tai buvo iš čia išvykusių panelių dovana Amerikos lietuviams. Tuomet pas mus klebonavo kunigas Šuminskas. Amerikoje gyvenantys lietuviai vyrai jam siųsdavo laiškus, kuriuose, matyt, išsakydavo savo prašymus surasti jiems laisvų ir netekėjusių merginų, kurios norėtų atvykti pas juos ir, žinoma, sukurti šeimą. Kunigas buvo lyg koks piršlys. Pasčiau jau nuvykusi viena panelė susirašydavo su čia gyvenančia drauge ir prikaldindavo išvažiuoti ir tą. Taip nemažai mano darbų iškeliauvo už Atlanto.

Dar teko austi ir kitokių užsakymų. Augustave buvo parduotuvė „Cepelia“. Tokia buvo ir Seinuose. Taigi dar 1972 m. audžiau „Cepelijai“. Jie duodavo siūlų ir sumokėdavo už atliktą darbą. Neblogai užsidirbdavau. Pavykdavo suderinti darbą Punsko sveikatos įstaigoje su audimu. Vaikai jau lankė darželį, o aš dieną galėjau austi, nes į darbą reikėdavo eiti tik ryte ir vakare. Išėjusi į pensiją labai džiaugiais, kad turėsiu laiko sau. Oi, kiek aš turėjau planų, darbų ir noro! O dabar, rankas skauda...

J. S.: Bet Jūs vis tiek nenuleidžiate rankų ir aktyviai dalyvaujate „Šimtavirvio“ gyvenime.

V. V.: O koks man džiaugsmas austi! Atsipalaiduoji nuo visų rūpesčių! Net ir vakare atsigulusi lovon galvoju, kaip ten tuos siūlus sudėlioti, kokias spalvas parinkti.

J. S.: Iš kur semiatės raštų darbams?

V. V.: Kažkada Petronė Valinčiūtė iš Valinčių padovanojo man didelį sąsiuvinį su tautinių juostų raštais,

kai ruošėsi išvykti į Australiją. Juos pritaikydavau ne tik juostoms, bet ir lovatiesėms ar kitiems savo darbams. Pati susikomponuodavau raštų, kokie man patikdavo. Taip pat audė Cibulskienė iš Ožkinių (mano močiutės sesuo), nemažai iš jos pasimokiau. Visos audėjos keisdavosi savo raštais. Viena kažkur ką nauja ir gražaus pamato – su kita pasidalija savo išvalgomis.

J. S.: Kadaisė lovatiesės buvo galima pamatyti kone kiekvienuose namuose, o dabar jų beveik neliko.

V. V.: Tai kad dabar tos lovos visos gražios, odinės ar kita kokia medžiaga apsiūtos. Seniau buvo pūkiniai patalai ir juos reikėdavo uždengti. Ant viršaus būdavo padedamos kelios pagalvės. Visos buvo apvilktos baltais apvilkimais su gražiai megztais raštais. Šitaip sutvarkyta lova labai gražiai atrodė. Mūsų karta vienais laikais augo, o dabar kitos kartos auga visiškai

kitokiais. Viskas keičiasi. Niekas vietoje nestovi.

J. S.: Anksčiau audėte, nes buvo poreikis, o šiandien audžiate, nes...

V. V.: Myliu tą darbą! O kas dirba be meilės? Priešingu atveju žmogus tampa savo paties vergu. O aš myliu, man gražu. Padarau, pasidžiaugiu ir dar kitiems parodau. Audimu pati save papildau, pasikraunu geros energijos.

J. S.: Sakoma, kad rankdarbių raštai skleidžia atitinkamą energiją. Kokius dažniausiai raštus ar simbolius naudojate?

V. V.: Daugiausia audžiu tulpes ar lelijas. Kadangi pradėjau austi vaikystėje, o teko skaityti, kad balta lelija ar tulpė, tai nekaltybės simbolis, tad man davė tokių darbų pagrindą, prie dūšios buvo. Žvaigždutės irgi gražu. Primena dangų. Aš kopijuojau pamatytą raštą, o štai senosios audėjos labai stebėdavo savo aplinką. Jeigu tik nusižiūri bijūno žiedą arba dobilo lapelį, tuoj jį bando išausti drobėje. Mūsų močiutės nemažai turėjo talentų.

J. S.: Kadaisė lovatiesės keliaudavo iš namų į namus, iš rankų į rankas, o šiandien – į parodas. Ar jau nebeliko kam dovanoti?

V. V.: Galiu pasakyti, kad ne visi įvertina rankų darbą. Vyresni įvertins, bet jaunesniems pirktas daiktas turbūt gražesnis, daugiau padarytas.

J. S.: Galiu paguosti, kad šiandien žmonija pamažu grįžta prie natūralių dalykų, rankdarbių, kuriuose paliktos kūrėjo mintys, geri norai, meilė atliekamam darbui. Be to, Jūs visą laiką turite kelis Punsko licėjaus mokinius, kurie pasirenka audimo pamokas vietoj kitokių dailės užsiėmimų.

V. V.: Taip, šiuo metu pas mane audimo mokosi dvi mokinukės. Pernai turėjau mokinį berniuką. Pats išaudė visą 90 cm pajuostę! Jis sakydavo: „Man čia labai patinka, kad reikia rankomis ir kojomis paspaudyti, visas judu.“

J. S.: Ar yra bent vienas Jūsų išmokytas asmuo, kuris galėtų pats viską išausti, be Jūsų pagalbos?

V. V.: Yra! Paula Rupinskaitė.

J. S.: Ar dabar galėtumėte man suteikti trumpą audimo pamokėlę?

V. V.: Galiu, kodėl gi ne.

Taip ir nieko nelaukusios nuėjome į audimo staklių kambarį, kuriame Veronika man labai aiškiai ir ramiai papasakojo, kaip reikia šauti šaudykle, kada ir kurią pakoją užminti, kaip muštuvu siūlą primušti. Visų siūlų narstymo būdų paskaita moteriai ėjo kaip per sviestą, bet man sunku buvo įsivaizduoti, kaip anais laikais galėjo atsirasti toks sudėtingas audimo įrenginys. Veronika nusijuokė, sakydama, kad čia nėra nieko sudėtinga. Užtenka pačioje pradžioje skirti šiek tiek laiko, o vėliau pasikliauti vaizduote. Antrą kartą taikliai šovusi šaudykle patikėjau Veronikos žodžiais, kad turbūt viskas yra įmanoma ir ne taip sudėtinga, kaip atrodo iš pirmo žvilgsnio. Reikia tik atsikratyti šių laikų skubos, išjungti telefoną, atsisėsti ramiai, susikaupti ir vingiuoti spalvotų siūlų deriniais.

Jurgitos Stankeuskaitės nuotr.

Išausti pagalvėlių užvalkaliukai

Anelės Degutytės- Vaicekaskienės prisiminimai

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
REMIAMO
FONDAS

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Nelangvas gyvenimas, jei liga ir sanatvė... Vaikystė da šokia tokia. Augau su trim sesutėm, dzvi mirė kaulų dzovu mažos. Buvo da du brolukai, ale abudu numirė: vienas brolis vyrausias, 11 metų už mani vyresnis buvo, o kitas buvo jauniausias – mažas, cik užgimis mirė. Da Agurkių kaimo kapinaitėse pakavotas. Tynajus sanovėj cik gimusius kavoj. Sesuoj užaugus išėj in marcas Pelaliuose, o aš likau viena pas tėvus.

Vyras da su mano tėti kasė šulnius. Buvo jam saugiau kasc, nor tėtė mano tadu jau vyresnis žmogus buvo. O kap numirė, mano vyru teko pacam. Tai kap jau liko vienas, buvo sunkiau ir ne visadu galėj pasicikėc kitu, kas priiminėj jo iškastų šulnin žamį – išsuka jo iškastų iš šulnio žamį... Kiek sykių barausi, sakiau: „Inlaisdzinėk graižus, bagi gali žamė užgrūc.“ Tai ne – visadu be graižų, ba patogiau ir smagiau, graicau kasasi, kap be inlaistų graižų. Nepaklausė ir vis be graižų kasė, rizikavo, kad gali žamė užvirsc. Iki čėsi, sako, viedras vandenį nešoja. Tep ir jam buvo. Cik ne iš šonų žamė gruvo, o nukrito sukamas viedras su žami... Ale lemtis visgi buvo, kad ne žamė užgruvo, o nukrito sukamas viedras su žamėm jam an kupros ir suluošino jau likusiam gyvenimu. Nugarkaulis neacisatė, ir liko prikauscytas visam laiku an vežimuko, ir man amžinas ligois. Viena kaimynė, macydama, kap man sunku, tai ne sykj sakė: „Kodė neaduodzi tu jo in senelių prieglaudų?“ Kap aš galėtau? Gi jaunystėj prisiekiau prieš Dzievų, kad nepaliksim

Tėvai Rožė (Jankauskaitė) ir Jonas Vaicekaskai su sūnumis ir dukromis per dukters Elės vestuves

vienas kito, kad ir dzidelian vargi, bėdoj ir ligoj. Tai kap aš galėtau? Va kap cik an trumpo papuola jam in ligoinį, tai jau man neramu ir vietos nerandu. Va kap žmogus pripranci ir visam gyvenimu lieki su kitu. Nebūna liūdna. Kad ir nesveikas ar luošas, ale vis ciek vyras, prisiega, ir vienas kitam raikalingi jaucamės.

Mano vyras Antanas, kad ir luošas, ale niekad nesiskundė, jau virš 30 metų neša kryžų. Negali vaikščoc, ale neguli išvien, vis ciek, kiek gali, tai nemažai nuveikia, ba rankos sveikos. Nenusimena, laiko bitukes, nepasėdzi vietoj, juda, kad ir su vežimuko pagelba, bet vis ciek. Nu aš jam kuom galiu, tai padėdu, ir vis gerai, kad mudu sykiu, kad ir menkų jau sveikatų...

AVILIAI

Papasakotau, kap jis, kad ir an vežimuko, ale privažuoja prie kožno avilio, aptvarko, žiemai paruoša. Va kap sumisno suvaldzc spiecy. Žinia, vasara – bitukės tuoj spiecasi, kap aciranda nauja motina. Tai jis insitaisė an medzo zvanų. An medzo pakabino šaibų, o paskiau zvanų – varpų, kalvio darytų, ką seniau prieg rogių žiemon kabino, kad žinot kožnas, kap važuojas, girdėtusi ir nesusitraktų. Tai va, kap pamato spiecy, paskambina tuom zvanu arba in šaibų, ir viena bitė kitos bitės dūzgimo jau negirdzi, ir toli nelakia, ba tas zvano garsas jom sutrukdo. Ir bitukės gražai sutūpia medzin, niekur toli nelakia. Aš paimu motinėlių ir

Iš šeimos albumo

Vestuviniai vartai. Anelė – „nuotaka“, o Silvestras Vaicekauskas – „jaunikis“

Iš šeimos albumo

nunešu in avilį, o bitukės visos gražai sugrįžta – suveina avilin. Tai va, tas garsas zvano sutrukdo jų byzgimų, ir nebėga, toli nenulakia, o sutūpia medzin. Ir šluotuki gražai in maišų, ir nunešu avilin.

ŽVAKĖS

Seniau labai žūrėj, kad prieg nabašnyko žibėt cikro bitių vaško žvakės per visas perdėm šarvojimo dienas. Nu nemažai tokio vaško išlaisdžinėjom an karšto vandens, nugraboji ir in kvarmų su knatu. Prie altoro ne sykį tepgi žibytos mūs žvakės. Vyras padarė kvarmas: an pagaluko knatas vienan kvarmos gali ir kitan. Žmonės mylėj papeikc ir derėcis, o man atrodo, kad tas, kas laiko bites, tai žino, kiek raikia prieg jų darbo.

VYRAS TURI MENIŠKŲ SUGEBĖJIMŲ

Vyras jei kur užkala lantukį, būtinai turi jų pagražyc. Tai kų nor an jos

išdroža, ir jau. Va, kap išainu laukan, viskas vyro rankom – tvoros aplink trobų kap gražai, sanoviškai išpjautos, su išdrožtais raštukais, sudėci štaketai. Žinia, jau sanos tos tvoros ir mes jau sani, ale vis ciek dzaugsmas, kad da Dzievulis laiko an šito svieta. Ir pasidzaugiam viskuom, kuom galim.

Va da vienas atvejis, kap da klebonavo Punkski kun. Ignas Dzermeika. Žinia, vežimukas negalėj skadais in bažnyčų, tai šitas kunigas mus su vežimėliu per zakristijų inlaido

ir da kaktoj mano vyrų pabucavo. Tai kokios davatkėlės po Mišų jau kad priekaištavo: „Kode tep? Kode tep, o ne kitap?“ Nu žinia, vieni labiau supranta, atjauca, kiciem kitap

atrodo, gal net pavydzi. Ale ko pavydėc? Ligos...

GROJIMAS

Mano tėtė Juozas Degucis iš Agurkių kaimo seniau buvo žinomas kap garsus kaimo muzikantas. Kur kam reikėj – tuoj pas tėtį. Jis turėj gerų klausų ir dainuoc, graic išmoko iš savo tėtės, tepgi tuom pacu vardu – Juozas Degucis, irgi iš Agurkių kaimo. Tėtė mano daug graino. Man jisai škadavoj savo armonikos. Nedasilaukiu progos, ale kap nugirstu, kad planuoja važuoc, aš jau visur vikrasnė, visus jų darbus aplakiau, kad cik graicau prisiliesc prieg uždraustų klavišų. Muzikų baisiai, neapsakytai kap mylėjau. Tai kap cik už vartų, tai, būdavo, kap abudu su mamu išvažuos in Punksko miestelį, aš tuoj insitempiu armonikų in svirną ir aruodi, kap nēr grūdų, ale jei ir an grūdų, traukau, ir atsargiai prisliciu pirštus. Ir tai tep, tai anap mėginau graic. Ty kap man ėjos ir lyg savaimi žinojau, kap spausc – visadu gražūs garsai ir meliodija išaidzinėj. O man dzaugsmas, ale ir strokas, kad neužait kas, ba koroj už tokius dalykus neapsakytai. Seniau labai reikėj tėvų klausyc, ir jei pasakė – ne, tai – ne, o ne pasikavojus savo... Ale negalėjau

Vestuvės be muzikantų neapsiėjo. Važiuota su muzikantu brika, pakinkyta papuoštais arkliais

Iš šeimos albumo

Po kun. Alfonso Jurkevičiaus primicijos visas Punsko bažnytinis choras ir giminės pakviesti į jo namus

Iš šeimos albumo

išturėc – tep traukė kap magnesu, labai norėjau nor kiek pagraic. Ir tep misnau, ar kadu nor man teks, ar sulauksiu tų šviesių dzienu, kad man laistų be stroko graic... Kantrumo tai turėjau, ale neišturėjau tų draudzimų. Nesugadiau, delikatniai grainau ir palikdavau, kap radau. Kiba neintarė, kad judzyta... O tep tai tėtė stuboj palei pečų vis laikė savo armonikų, kad nesudrėktų. Tėtė ir guzikini graino, ir gražai. Jis mažu ne visai išmokino, ale pamokino ne vienų vyrukų graic, kad ir Jonų Šliaužį iš Kampuocų, Jurgį Zdanį iš Žvikelių, Juozų Nevulį iš Raiscinių, Vitų Uzdzilų iš Kreivėnų, Vitų Nevulį iš Navinykų, Sigitų Šliaužį iš Valinčų, ir da kitus.

VARŠUVON

O man tai tep buvo. Kap beigiau 8 klasį ir norėjau, ale nelaido mokycis Punsko licėjun, tai tokia ponja buvo atvažavus ir kiba pamatė mano gabumus ir klausų muzikavimu. Tai pasakui mano tėvus inprašė, kad išlaist, ir nusvežė mani Varšuvon. Tai jau tep dzaugiaus, dzaugiaus be mieras. Pirmųsyk dzidelian miesti, ir ne bile kokian, o Varšuvon. Nor neilgai teko dzaugcis, ale vis ciek... Tai žinokit

– 8 mėnasiaus Varšuvoj mokinaus. Jau paskyrė man ir dovanų – gavau naujų armonikų. Vežaus traukiniu iki Trakiškių, o iš Trakiškių namo, in Agurkių kaimų, nešaus prisrišus dziržu nuog kalato.

Ale neilgai dzaugiaus. Tėtė pasakė: „Tu mokysies tep toli nuog namų atskirta, o gali ir karas kylc. Kur tu tep toli nuog namų...“ Ba apie karų tai tankiai minėj ir bijojos, kad gali vė kokias karas kylc. Pacys buvo matį net du karus... O man jų pasakymas tadu atrodė, lyg sakytų: „Grįžk, vaikeli, ba kas karves ganis...“ Nu ir nenuvažavau daugiau.

Toliau tynajus nesmokinau. Nu kap nenuvažavau, tai atvažau vė toj ponja, ką mani prikalbino, ir dovanų davė. Davai tėvų prašyc, o tas nenuslaisc. Buvo priversta paimc tos mano dovanos. Tai toj dziena man buvo baisiai graudzi – visko, rodos, netekau, žamė iš po kojų paslydo... Tai užlipus an aukšto spaliuose ciekas verkiau ir verkiau... Ale susitakiau. Baisybė, kap tėvų raikėj klausyc, kad ir kaži kas.

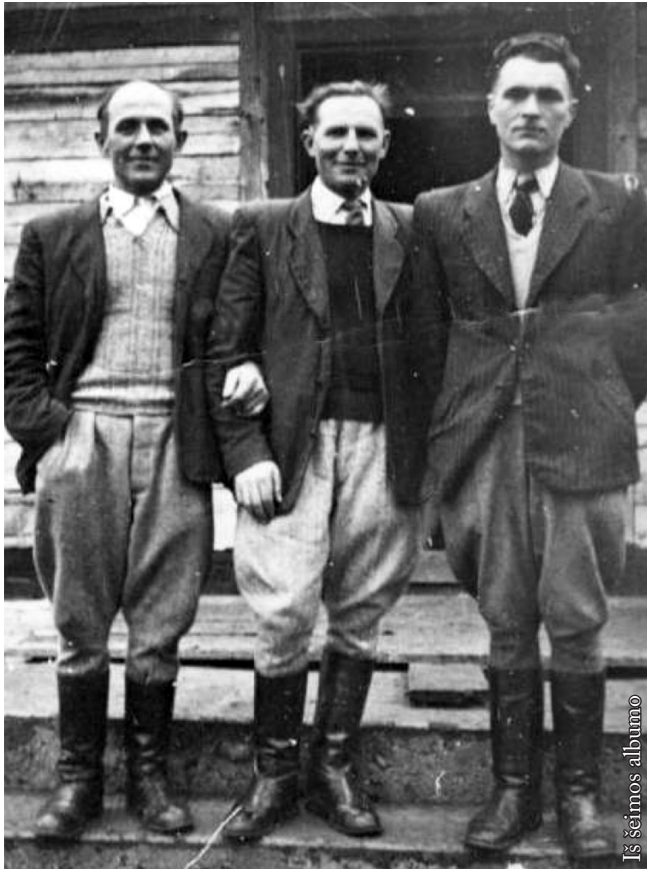
MUZIKA

Nu man rodės, kad su muziku ir dainu kasdzyenybė gražesnė. Ir kap galėtau be to gyvenc? Man labai paciko, kiba jau kraujan gyslose to turėjau. Rodės, kad gyslose ne kraujas, o akordai teka. O kap da man toj mokykloj daug paaiškino, pamokino, tai visai jautiaus piemna, visai kap kapitonas laivi – man tep rodės tadu. Nu ir jau tėtė pavelino graic savu armoniku, da nuspirko akordeonų.

Garsus muzikantas iš Agurkių – Anelės tėtė Juozas Degutis (su armonika) su broliais Juozu ir Jonu Banseviciais

Iš šeimos albumo

Juozas Vaicekauskas (iš dešinės) su draugais

Pamainiau sykį tėtį per vakarėlį, tai tep dzaugės ir jis, ir aš. Ir nuog to česo jau ir man jis pavelino graic. Paskui apsižaninau, tai vyras iš Bartnyko Lazdžiuose nupirko man akordeonų. Turu ir dabar, kap kokį kraičį laikau, kap mano brangiausį turtų.

Seniau tai daug kur grainau ir dainavau – vestuvėse, šokiuose. Dalyvavau ir šventėse, kap sąskrydin, šeimos šventėj. Da su tėti teko muzikantų šventėn sudalyvauc. Konkursi laimėjom kokių gerų vietų. Tadu tėtė graino guzikini, o aš akordeonu „Miško polkų“, tai graži atmintis išliko. Kas kur paprašė, niekam neatsakiau. Mylėjau baic ir dainuoc, giedoc. Prisimenu, kap buvo kunigo Alfonso Jurkevičiaus primicija, tai mūs Punsko chorų pasikvietė in savo namus. Kap gražai ir pagiedojom, ir padainavom jam cielas choras. Mažu neišaina ir nemandagu kvolycis, ale dainavau Punsko chori. Labai gražūs prisiminimai likosi. Jau cik prisiminimai...

RAŠYMAS, VAIDINIMAS

Rašau ir gražai, net vediau Agurkių kaimo kronikų su nuotraukom. Nusivežė anūkutė in Amerikų, ale kadu mažu in muziejų aduos ar perrašis ca in „Aušrų“ mažu.

Mokėjau monologų ir vaidinimų rolių turėjau. Per sąskrydį sykį sakau, sakau ir kap tai an galo pamirštu, kap toliau. Nugį misnu – nepasmesiu. Ir kap pradėjau juokingai juokcis, ir visus prajuokyc man nusdavė. Tai kad paskui Aldutė Pečulių, Leončikienė mani iškvolino, sakė: „Nu kap tu, Anelyt, nepasmetei. Ot gerai ir graitu sumisnai savo pradžų.“ Nu man daug sykių taikės rolį primiršč, tai savo prikuru, bile daugiau juoko

išait. Tokias buvo ir Vitas Sandų. Jis pas Kuculius in žantus nuvej paskui. Tai mokėj pridėc in duotų rolį nuog savį ir da kap juokingai.

Kap jauna buvau, tai apkūni, ir vienas in mano krūcines sakė: „Ot vaikam maisto būt.“ Nu sakau: „Vaikam maistas, o suvaikėjis laižos...“ Buvau sumisnus tokį apie laiškanešį kabaretų, tai visiem paciko. Mokėjau ir lenkiškų baikų. Tokias Povilas Pečulis sakydavo: „Savo kalbų mylėk, o kito – gerbk.“ Mylėjau šposų prigalvoc ir per vesailias darėm bromus. Norėjau daug kur dalyvauc. Vyras turėj aparatų „Smiena“, tai darydavo nuotraukas, vežė in Suvalkus traukiniu išdaryc.

Žamės 10 ha, tai vyras uždarbiavo apdzyrbis žamį. Kur kvietė, tai aidavom sykiu. Nu žmonės mažu pavydėj, kad mes nežinia kokius pinigūs žėrėm, ale tep nebuvo, gyvenom, kap ir visi, cik mažu labiau su kitais suveidzinėjom.

NELAIMĖ NUTRAUKĖ GROJIMŲ

Seniai nujaucimų turėjau, sakiau vyrui: „Neik jau kasc“, kap užgruvo vienan šulnin jį, volas acikabino ir nukrito jam an pecų, labai sumušė. Sakiau: „Gausim rodų...“ Nu žinia, reikėj stacycis, pinigų brokau, tode kasė toliau. Nor sakiau gi – sprandų skauda. O jis: „Kap pradėjau, tai turu beigc...“ Prie Navinykų mokyklai kiba giliausį šulnį iškasis buvo – net an 30 graižų. Seniau labai reikėj turėc savo vandenį, kad nenešoc iš kaimynų. Kap katriej po du – vienas geramo vandensio sau, kitas prastesniu vandenužu arcau tvarto – gyvuliam gyrdzyc.

Paskui kap užkerėta – nepasisekimai mūs namam kliuvo ir visokios nelaimės. Mano vyrų Antanų 1981 metais šulnin užgruvo Vidugiruose... Baisus dalykas, neduok, Dzieve, kam nor. O kiek jis per savo gyvenimų kasis tų šulnių? Galybį. Kožnas norėj seniau savo kiemi turėc savo vandenį ir savo šulnį. Tai daug jis, galybį žmonėm iškasis buvo šulnių, ale nuog tos nelaimės jau nereikėj daugiau kasc. Be sąmonės 7 mėnasiaus Balstogės lignoninėj išgulėj. Paskui atgavo sąmonį.

Pasakyta, kad žmogus susitaiko su viskuom, ir su bėdu tepgi, tai mumiem irgi tep išėj. Nu kų padarysi, reikia toliau gyvenc... Esi jaunas, drūtas, o ca su sykiu netenki kojose jaucimo... Ilgai negalėj su tuom susitaikyc, nu vis ciek reikėj priprasc ir apsiprasc, susitaikyc. Tai antras po sūnaus mircies mumiem gyvenimo smūgis skaudus, bet turėjom toliau kepurnėcis ir gyvenc...

Mūs duktė Onutė po tos nelaimės neužilgo beigė Punsko licėjų. Gerai mokinos, galėj toliau mokycis, ale liko padėc ca mumiem. Paskui sukūrė šaimynų ir gyvena mano tėvelių ūkėn. Tai jinai vis kalbina rašyc prisiminimus. Buvau pradėjus rašyc, ale aš per jautri, cik ašaras spaudza ir negaliu nieko parašyc, nutrūksta mislys ir

Sesės Vaicekauskaitės: Elė Paznėkienė, Onutė Birgelienė, Janina Berneckienė

Iš šeimos albumo

cik liūdnumas ima... Ale dzaugiuos, kad vis ne viena, kap bebūtų, abudu – tai vis paguoda vienas kitam, kad ir kap liūdna būtų, raikia laikycis.

Parimis kryžus prie sodybos su užrašu „Jėzau, pasigailėk mūsų. 1952 m.“ – tai padėkavojimas Dievu. Pastatė cimencinį kvarmoj Stanelių žantas Juozas Vaicekauskas. Paskui, kap jis su žmonu Maryti išvyko in Amerikų, tai ūkelį perdavė mumiem, savo broliu Antanu ir man, Anelei Degutytei – Vaicekauskam. Atėjom ca iš Agurkių, acivežėm da savus avilius su bitelėm, viskų gražai vyras aptvėrė, pats išpjovė šitus štaķietukus – gražos formukės.

Šita sodyba viena iš seniausių Vaitakiemin, ba ca iš Saivų dvaro, kap skyrė Staneliam (tadu Simonu Staneliu 1864 m.). Jis perdavė savo sūnu Antanu Staneliu, katris mirė 1920 m. Paskui jo vyrausias sūnus Juozas (1903–1970) perėmė,

po to perdavė dukrai Marytei ir žantu Juozu Vaicekausku iš Vilkapėdų. Mes 1990 metais perėmėm iš Marytės (Stanelytės) ir Juozo Vaicekauskų.

Vyras dalyvavo savam kaimi vaidiniuose, per tokius suvėjimus ir suspažinom, susdraugavom... Žanijomės visam gyvenimu sykiu. Seniau kaimuose buvo madoj vakarėliai, suvėjimai, pasibuvimai. Vieningesni nei dabar buvo. Užteko, kad paslagia karkų, sviesto, sūro, duonos, ir daugiausia pas mus suveidzinėj jaunimas. Mūs tėtė pagraina, buvo smagu. Prigraidzinėjau ir Aldutės Leončikienės ansambluku, pagal

natas išmokus buvau „Kazačokų“ – tai visi juokės, ba lenkiškai da nelabai kas tadu mokėj. O aš jau kap grįžau iš sostinės, tai jiem rodės, kad mokyta grįžau ir mandra. Neturėjau kuom mandrycis ir nebuvo mandra, mažu jiem tep cik atrodė. Rūpėj man repeticijos, o jų seniau beveik kožnan kaimi buvo, visi norėj suveic, veikc, dainuoc ir pasibūc krūvon.

In mokyklų ėjau Vaitakiemin, Navinykuose, paskui Punki. Tėtė žiemų užsodzina an kumelės ir nujoju, o atgal tai katris kaimynas, kap veža savo vaikus, tai ir mani pavėžėja. Mūs kap nuspirko televizorų, tai vė visas kaimas sulėkdzinėj. Kap dėdė da buvo kraučus, tai kap cielų nedėlių po žmones siuvis parvažuos namo dzviracu – lėkėm visi žūrėc. O jis numazgoja ir liepia nejudzyc to dzviraco. Labai jau škadavoj ir čėdzino.

Daug primezgiau škarpietkų, pirščių. O katry tadu nemezgė? Nebuvo tadu tep, kap dabar, kad visko pylna krautuvėse. Jei kiek paskiau ir buvo, neturėj už kų pirkc...

Vaidintojai (iš kairės) Anelė Degutytė-Vaicekauskienė, Marytė Valinčiūtė-Berneckienė iš Vaitakiemio, Sigitas Černelis, Vitas Senda, prieky – mažas Jonas Senda

Iš šeimos albumo

„Atrastas prapuolęs Kazimieras Prapuolenis“

JANINA MACUKONIENĖ

Taip žaismingai buvo pavadin-ta internete paskelbta filmuo-ta medžiaga, kur istorikai kalbėjo apie Kazimiero Prapuolenio knygą „Romos užrašai“, kurią, pagal autoriaus dienoraštį, rašytą daugiausia Romoje 1916–1921 m., sudarė, taip pat įžangą ir komentarus parašė Remigijus Misiūnas. Ją 2009 m. išlei-do Vilniuje leidykla „Bonus Animus“. Ta knyga prieš kelis mėnesius su kito-mis dovanotomis pateko į „Žiburio“ mokyklos biblioteką. Apsidžiaugiau, kad gavome naujos medžiagos apie Seinuose leisto „Šaltinio“ redaktorių, o tuo pačiu ir apie miestą, tačiau per-žvelgusi ir nedaug suradusi informa-cijos apie K. Prapuolenio gyvenimo Seinuose laikotarpį (nuo 1904 gegu-žės iki 1909 m.), knygą atidėjau į šalį. Tik „nuo koronaviruso“ gavusi daug papildomo laisvo laiko ryžausi visą gana storą (266 p.) knygą įdėmiai perskaityti ir pasidalyti su „Aušros“ skaitytojais savo įžvalgomis, taip pat supažindinti plačiau su šiuo kilniu, labai nusipelnusiu Lietuvai, bet, sprendžiant iš „Užrašų“, kiek kon-troversišku žmogumi. K. Prapuolenis buvo labai gabus, geras, pripažintas diplomatas. Savo diplomatiniais ge-bėjimais daug laimėjo besikuriančiai Lietuvai, tačiau dienoraštį jis rašė sau, ir jame nėra jokios diplomatijos, o tik sodria kalba išreiškiami jausmai, kuriuos patirdavo besigrumdamas dėl lietuvių reikalų su lenkais ar ap-lenkėjusiais lietuviais.

Pagal knygos sudarytoją, K. Prapuolenis buvo neteisėtai primirštas ir, nors tarpukariu nepriklausomos Lietuvos

apdovanotas Gedimino ir Vytauto ordinais, gavęs knygnešio premiją, nepagerbtas taip, kaip derėtų pagerbti veikėją, vertą tautos patriarcho vardo (taip jį vadino, pvz., amžininkas Juo-zas Keliuotis). Tai įvyko dalinai dėl to, kad 1921 m. Vilniuje lenkai konfiskavo K. Prapuolenio archyvus ir kitus daiktus, kuriuos jis išsiuntė į Kauną, grįždamas į tėvynę iš Romos. Sukaup-tą medžiagą pats autorius dar planavo panaudoti įvairiems darbams, tačiau ji buvo neprieinama pačiam autoriui, o po jo mirties 1935 m. ir kitiems lie-tuviams tiek užimtame Vilniuje, tiek sovietų valdomoje Lietuvoje. Taigi galima teigti, kad Prapuolenis mūsų kartai naujai „atrastas“, nors išsami jo biografija dar neparašyta.

Būsimas kunigas gimė 1858 m. kovo 1 d. Lauckiemyje, Naumiesčio parapijoje (dabar Vilkaviškio raj.). Tėvas buvo aplinkinių dvarų urėdas, kalbėjo lenkiškai ir, K. Prapuolenio bendraamžio teigimu, „niekino lie-tuvių kalbą“, motina buvo Mažosios Lietuvos prūsaitė (gal lietuvė) ir kal-bėjo savo vokiečių tarme. Dar namuose Kazimieras išmoko lietuvių, lenkų ir vokiečių kalbas. Turėjo seserį Barborą, kuri minima „Romos užra-šuose“ – jam ten esant Šv. Stanislo-vo bažnyčios klebonu, sesuo buvo jo šeimininkė, brolių Joną, kurio dukra Zosė „Peterburge mokėsi dantiste“, brolių Bronių, kuriam skyrė savo lėšų, kad galėtų įgyti inžinieriaus išsilavi-nimą. Dar minimas brolis Jurgis ir jo žmona, pas kuriuos viešėdavo. Dau-giau informacijos apie šeimą knygoje lyg ir nesą.

1870–1876 m. K. Prapuolenis mo-kėsi Marijampolės gimnazijoje, kur susipažino su Vincu Kudirka ir kitais žymiais lietuvių visuomenės veikėjais. Baigęs šešias klases, pagal tėvų valią stojo į Varšuvos kunigų seminariją, ta-čiau neilgai ten pabuvęs jau 1877 m. išstojo ir pora metų mokė vieno Var-šuvos gubernijos dvaro vaikus, kad užsidirbtų studijoms užsienyje. Tei-giama, kad paliko Varšuvos kunigų seminariją, nes negalėjo pakęsti lenkų tyčiojimosi iš lietuvių. Sužinojęs, kad Sankt Peterburge atidaryta kunigų seminarija ir skiriamos stipendijos, 1878 m. nuvyko į Rusijos sostinę ir buvo priimtas į II kursą. Baigęs labai gerais rezultatais 1881 m. įstojo į ten pat esančią dvasinę akademiją. Akade-mijoje, kaip ir seminarijoje, dar vyravo lenkiška dvasia, tačiau K. Prapuolenio kurse jau pradėjo reikštis lietuvių tau-tinio atgimimo daigai. Čia galutinai susiformavo jo, kaip besąlygiško ko-votojo už lietuvių, asmenybė. Prie to prisidėjo akademijoje perskaityta K. Skirmuntaitės „Lietuvos istorija“ (parašyta lenkų kalba), bendravimas su A. Dambrausku-Jakštu ir susibūręs lietuvių klierikų būrelis, kuris maž-daug kaip Seinų kunigų seminarijoje nuolat konfliktavo su šovinistiškai nu-siteikusiaisiais lenkais. Kaip teigia R. Mi-siūnas – „Antra šio pasirinkimo [stoti lietuvių pusėje] priežastis – lietuvių persekiojimai ir lenkų šovinizmas.“

Pagarsėjęs kaip stropus ir ta-lentingas studentas, 1886 m. K. Prapuolenis baigė akademiją šv. teologijos kandidato laipsniu ir iškart buvo paskirtas Mogiliovo–Petrapilio

Kazimieras Prapuolenis

arkivyskupo Aleksandro Gintauto kapelionu ir jo raštinės sekretoriaus padėjėju. Tokiu būdu iškart atsidūrė tuometinės Rusijos imperijos katalikų dvasininkijos aukštuomenėje. Po trejų metų jis jau ėjo arkivyskupo sekretoriaus pareigas ir išbuvo juo penkiolika metų, vadovaudamas A. Gintauto, vėliau arkivyskupų Simono Kozlovskio, Boleslovo Klopotovskio, laikinai valdžiusių metropoliją prelatų Apolinaro Daugėlos ir Stepono Denisevičiaus bei vyskupo K. Niedzialkovskio raštinėms. A. Dambrauskas-Jakštas teigė: „Būdamas tokioje įtakingoje vietoje kun. Kazimieras mokėjo savo šefams įtikti ir juos visiškai patenkinti, o drauge su Tikybos Departamentu gerus diplomatinius santykius palaikyti.“

Šie Prapuolenio gebėjimai ir aukšta pozicija padėjo lietuvių tikintiems pasiekti nemažai laimėjimų.

Pirmiausia jis pradėjo lietuviškai klausyti išpažinčių ir pirmasis pasakė lietuviškus pamokslus Jamburge ir Narvoje. Su kitais lietuvių inteligentais 1889 m. išrūpino iš prel. A. Daugėlos leidimą sakyti lietuviškus pamokslus Šv. Kotrynos bažnyčioje, 1896 m. lietuviški pamokslai ir giesmės buvo įvestos ir Sankt Peterburgo katedroje, o Prapuolenis čia per Visus šventuosius pasakė pirmą lietuvišką pamokslą. „[...] sunku suvokti, kiek pasiaukojimo ir jėgų galėjo pareikalauti kova už tokį elementarų dalyką, kaip pamaldos lietuvių kalba katalikiškoje Sankt-Peterburgo bažnyčioje,

ir kokį didžiulį poveikį jos turėjo vietos lietuviams.“ (R. Misiūnas)

Gyvendamas Peterburge, Prapuolenis prisidėjo ir prie kovos dėl lietuvių kalbos vartojimo Vilniaus vyskupijos bažnyčiose. Manoma, kad šiuo reikalu parašė raštą Vilniaus vyskupui Steponui Zveravičiui, kurį, be jo, pasirašė dvasinės akademijos profesoriai K. Jaunius, J. Mačiulis-Maironis, Seinų kapitulos prelatas Juozapas Antanavičius ir kiti aukšti dvasininkai. Buvo prašoma pridėtinių maldų ir pamokslų lietuvių kalba, kaip yra Peterburgo metropolijos bažnyčiose. Tikslas dalinai pasiektas – Šv. Mikalojaus bažnyčia Vilniuje nuo 1901 m. tapo lietuviybės centru. Šie Prapuolenio žygdarbiai turėjo, žinoma, neigiamų pasekmių jam pačiam: „Darbai, dėl kurių K. Prapuolenis kaip Mogiliovo arkivyskupo sekretorius metų metus buvo lenkų skundžiamas jo

darbdaviams, priminė kovas su vėjo malūnais.“ Kai 1904 m. arkivyskupo vietą turėjo užimti grafas J. Šembekas, lenkai skundais pasiekė tikslą ir iš sekretoriaus pareigų K. Prapuolenis buvo atleistas. Rusų valdžia jo ilgametį darbą įvertino ir skyrė 200 rublių per mėnesį pensiją bei apdovanojo Šv. Stanislovo pirmojo laipsnio ordinu. Tuometinio gero draugo prel. Antanavičiaus kvietimu K. Prapuolenis išvyko į Seinus. Vėlesniuose savo prisiminimuose taip komentuoja tą savo gyvenimo įvykį: „10 gegužės 1904 Šembeko atstatytas iš sekretorystės ir kitų Petrapylės priedermių, išvažiavau iš Petrapylės. Vasarą perbuvau pas kunigą Michalkevičių (tuomet dar geriausiąjį mano prietelį) Minske. Per Šv. Mykolą tais pačiais metais atvažiavau į Seinus, kur pergyvenau ligi 16 liepos 1909 m. [...] Turiu stebėtiną laimę – atsiskirti su žmonėmis, kurie, kaip rodydavosi, buvo mano prieteliai, bet galutinai tik naudojosi manimi savo reikalams. Toksai buvo ir Antanavičius. Pakol buvau jam reikalingas kaip gerai mokantis rusų kalbą ir turintis pažintį su gera marke pas rusų valdžią, šokinėjo apie mane kaip įmanydamas. Kuomet gi ačiū mano patarimams ir raštams išgavo iš Vatikano pinigų konsistorijos namams, bažnyčios ir seminarijos pataisymui, tai persimainius laikams pasirodė, kad aš kaip jau nereikalingas – ir ėmė man, prastai sakant, „špygomis badyti į panosę“. Nenorėdamas atvirai susipykti aš jam pasakiau: „Dėde (taip jį vadindavau), kam manes pykti, velyk atsisveikinkova“. Jisai sutiko, ir aš išvažiavau. Darbar antrieji metai gyvenau Kaune.“

Santykiai su J. Antanavičium pablogėjo dėl to, kad šis nuolaidžiavo lenkams, o Prapuolenis siekė įvesti Seinuose lietuviškas pamaldas ir kitais būdais plėtė lietuvišką veiklą. Apie Antanavičiaus antilietuviškus veiksmus Seinų kunigų seminarijoje, o vėliau jo bendradarbiavimą su labai priešiška lietuvių atžvilgiu nusistačiusiu

R. Jalbzykovskiu „Aušroje“ buvo jau nemažai rašyta. Tai matė K. Prapuolenis ir negalėjo būti abejingas. Manoma, kad jis A. Dambrausko-Jakšto redaguojamam satyriniam laikraštyje „Garnys“ ėmė skelbti straipsnius prieš J. Antanavičių. Tuo aiškinamas galutinis K. Prapuolenio sprendimas palikti Seinus: „[...] todėl jis, supratęs, kad peržengė ribas, 1909 m. išsikraustė iš Seinų.“

Nedaug galima iš užrašų sužinoti apie konkrečią K. Prapuolenio veiklą Seinuose, nes čia gyvendamas jis dienoraščio nerašė, tik vėlesniuose užrašuose kartais Seinus prisiminė, komentuodamas panašaus pobūdžio įvykius Kaune ar Romoje. Iš kitų šaltinių žinoma, kad 1906 m. kovo 31 d. pradėjus leisti Seinuose „Šaltinį“, K. Prapuolenis redagavo 3 pirmus numerius. Be abejo, kunigas daug prisidėjo ir prie spaustuvės organizavimo. Jis, kaip turintis daugiau įtakos rusų valdžios sferose, taip pat pasirašinėjo „Šaltinį“ kaip oficialus leidėjas ir redaktorius, nors nuo 4 nr. leidinio atsakingasis redaktorius buvo J. Laukaitis. K. Prapuolenis, dar gyvendamas Petrapilyje, dėjo pastangas dėl lietuviškos spaudos draudimo panaikinimo. Jis įrodė, kad tokio turinio įstatymas nebuvo Dūmos patvirtintas. Dėl to vėliau aktyviai dalyvavo tą spaudą organizuojant, redaguojant ir rašant straipsnius. Jis 1908 m. daug prisidėjo prie kunigams skirto mėnesinio laikraščio „Vadovas“ įsteigimo ir jo leidimo Seinuose. Čia gyvendamas taip pat aktyviai skelbė straipsnius kitur leidžiamuose periodiniuose leidiniuose: „Lietuvių laikraštyje“, „Draugijoje“, „Viltyje“, „Vilniaus žiniuose“, „Lietuvyje“. Juos pasirašinėdavo įvairiais slapyvardžiais: Kunigas, Apysenis, Bylaitis, Byla ir kt. Gyvendamas Seinuose, K. Prapuolenis pradėjo rinkti medžiagą Lietuvos bažnyčių istorijai, ir ja remdamasis, jau gyvendamas Kaune, lenkų kalba išleido knygelę „Polscy Apostolowie Litwy“, kurioje analizavo, kaip lenkai naudojami Katalikų

bažnyčia, siekdami Lietuvoje savo politinių tikslų. Šią knygelę parašė naudodamasis vien lenkiškais šaltiniais, tačiau ji sukėlė labai audringą lenkų reakciją: jie savo spaudoje pradėjo tiesiog visaip plūsti knygelės autorių. Tada Prapuolenis 1913 m. išleido jau moksliskai pagrįstą veikalą „Polskie apostolstwo w Litwie (szkic historyczny 1387-1912)“, o vėliau šia tema paskelbė lietuviškai studiją „Vadove“. Minėta knyga buvo verčiama į prancūzų kalbą ir panaudojama siekiant tarptautinio Lietuvos pripažinimo po 1918 m. bei ginantis nuo lenkų puolimo ir įvairių intrigų. Tuo laikotarpiu, kai Prapuolenis gyveno Seinuose, 1906 m. gegužės 23 d. buvo išsiųstas įžymių lietuvių pasirašytas memorandumas popiežiui Pijui X „Apie lenkų kalbą Lietuvos bažnyčiose“. Jame buvo prašoma pripažinti Lietuvos bažnyčios nepriklausomybę nuo lenkų, skirti Lietuvos teritorijoje lietuvių kalbą mokančius vyskopus ir įkurti arkivyskupiją Vilniuje. Prapuolenis buvo vienas iš to rašto iniciatorių. Atsakymo nesulaukta. Tada K. Prapuolenis su J. Basanavičiumi iškėlė idėją siųsti lietuvių dvasininkų delegaciją pas popiežių, kad papasakotų, kokią žalą tikintiesiems daro Lietuvos bažnyčios lenkinimas. Tuo tikslu 1907 m. atskira knyga buvo išleisti anksčiau rašyti Prapuolenio straipsniai. Knyga, pavadinta „Ze stosunków litewsko-polskich“, turėjo argumentuoti dvasininkų išdėstytą reikalą. Vėliau, gyvendamas Romoje ir gerai pažinęs popiežių supančią aplinką, Prapuolenis suprato, kad lietuvių raštus ir bandymus pas popiežių patekti blokuodavo lenkai ir viskam abejingi kai kurie kardinolai. Apie vieną iš jų, Merry de Val, 1916 m. balandį, prisimindamas veiklą Seinuose, su širdgėla rašo: „O mes iš Seinų per 100 su virš kunigų rašėme į tą „Baalą“, kad duotų mums vyskupą lietuvių. Nieko negavę, gavome Karosą [...] Tiesa, Seinuose, kad neišsokti lenkams jisai viską pavedė pralotui Antanavičiui et comp. (Blažys plius

Jalbrzykowskis), o patsai miegojo.“ Aukštuosius dvasininkus, esančius Šventojo Tėvo aplinkoje, vadina fariziejais, sako, kad tai „bjauriausieji svieto biurokratai“. Atvirai piktinasi klastingais ir įžūliais lenkais: „[...] lenkai visi ir visame toki patys galgonai [...] jie baisiai pavydi lietuviams [...], savo patriotizmui skelbti ir palaikyti, jie kaip baugūs, mėgsta svetimomis rankomis – jug didžiausi lenkų patriotai tai sulenkėję lietuviai mulkia – ar dvasiškija, ar šiaip jau vyrai, tą parodo istorija, kad ir tik nuo Kosciuškos sukilimo iki šendien.“ Daug vietos šiam teiginiui pagrįsti skiria aprašydamas su juo bendraujančio Romoje arkivyskupo V. Zaleskio veiksmus, bet ypač jaudinasi dėl parsidavusių, pataikaujančių lenkams ar tiesiog neveiklių lietuvių dvasininkų.

Grįžkime prie Seinų. Nevisiškai pavyko išsiaiškinti, kokios dvasininko pareigos K. Prapuoleniui buvo patikėtos čia atvykus. Minimasis kaip dirbęs konsistorijoje, tačiau jo nėra tarp seminarijos dėstytojų ir kapitulės narių. Reikia manyti, kad dauguma Prapuolenio Seinuose nuveiktų darbų buvo visuomeniški. Tuometinio jo draugo Antanavičiaus motyvas, kviečiant Prapuolenį į Seinus, ir jų bendravimo istoriją, taip pat bendrą dvasininkijos ir tautinių santykių atmosferą iliustruoja dar vienas „Užrašų“ fragmentas (rašytas 1916 m.): „Antanavičius kvietė mane į Seinus parašęs Šembekui, kad toks vyras darys garbę Seinų vyskupijai. Seinuose pora metų labai geru gyvenome. Tik atsižadėjus man su juo lankytis po parapijas, jisai pradėjo šnairuoti [...] negalėdamas gerti aš vengiau su juo dalyvauti pokyliuose). Blažio pasiūlyta – jisai pakišo prelatui mintį, kad aš sen ponas, nenoriu sėbrauti. Su juo prisidėjo Seinų lenkai, sukilę prieš mane, kam aš suėjau į pažintį su Seinų valdininkais rusais, kai su kun. Laukaičiu pirmutiniai pradėjova Seinuose lankytis pas rusus. Prisidėjo Varšuvos lenkai, įtikinę Antanavičių,

kad jisai būtų tapęs vyskupu, jeigu nebūtų manęs priėmęs į Seinus, dargi į konsistoriją. Antan.[avičiui] labai norėjosi būti vyskupu. Kur galėdamas durdavo man į nugarą.“

Be jau minėtų darbų spaudoje, kuriuos dirbo Prapuolenis, gyvendamas Seinuose, ir čia vykdomų mokslinių tyrimų, jis dalyvavo taip pat seminarijos gyvenime. Mykolas Krupavičius savo prisiminimuose pasakoja, kaip Prapuolenis padėdavo klierikams laikant rusų kalbos egzaminus: „Prie atsakomųjų egzaminų būdavo 2-3 žmonės, kurių uždavinys būdavo kalbinti ir juokinti svečius. Labai gerai savo vaidmenį suvaidindavo tada Seinuose gyvenęs kanauninkas Prapuolenis – puikiai mokąs rusų kalbą, žinojęs daug anekdotų ir sąmojus.“ Kai lenkų ir lietuvių santykiai po 1908 m., atvykus Jalbžikovskuiui, tapo labai įtempti ir buvo bandoma pašalinti iš seminarijos kai kuriuos klierikus ar kunigus, Prapuolenis patardavo jiems, kaip elgtis, ir ragino kelti bylą ar net kreiptis į Romą. Seinuose, padedant Laukaičiui, jis patobulino savo lietuvių kalbos mokėjimą: „1904 parvažiavęs į Seinus nemokėjau lietuviškai. Ką rašydamas paskiau į pasirodžiusius mūsų laikraščius rašydavau lenkiškai ar rusų kalboje. Kun. Laukaitis išversdavo lietuviškai. Maniau, kad lietuviškai jau nebeišmoksiu. Kun. Laukaitis kitaip sakė, na ir jo tiesa, norint jo ne visame paklausia, gramatikos duokim nesimokiau, o išmokau vien iš skaitymo su atida. Tas, anot manęs, yra geriausias būdas visom kalbom išsimokyti.“ Aišku, „nemokėjimo“ negalima suprasti pažodžiui, čia kalbama daugiau apie rašybą, nes, kaip jau buvo minėta, dar gyvendamas Petrapily jis lietuviškai sakė pamokslus, paruošė maldų knygelę su lietuviškomis giesmėmis ir su ten gyvenančiais lietuviais bendravo tik gimtąja kalba. Vienas Prapuolenio amžininkas straipsnyje jo 70 jubiliejaus proga teigia: „Kazimieras nuo pat jaunystės

instinktyviai linko į niekinamąją lietuvių kalbą, brangino ją gimnazijos mokslus eidamas, neužmiršo jos ir Petrapilio seminarijon įstojęs.“ Kitame „Užrašų“ fragmente pats Prapuolenis taip aiškina savo ankstesnį rašymą lenkiškai: „Rašiau lenkiškai, nes lietuviškai nemokėjau, o kada jug neturėjome dar savo spaudos, nebuvo ir rašybos, tai ko ir stebėtis, ypatinga, kad aš buvau lenkiškai augintas. Ne mano tai buvo kaltė.“

Nuo 1909 iki 1912 m. gyveno Kaune, pakviestas savo gero draugo J. Michalkevičiaus. Ir vėl pasikartoję panaši situacija kaip su Antanavičiumi. Tas draugas, tapęs vyskupu, negynė lietuvių reikalų, o 1918 m. nepripažino taip pat Lietuvos nepriklausomybės, dėl to ilgainiui tapo Prapuolenio priešu. Jų santykiai, kaip rašoma 1915 m. užrašuose, jau tada buvo pablogėję: „[...] dabar jau suvis pusė metų, kaip liovėsi į mane rašęs. Mat kaip pirmutiniai krikščionys dėl Kristaus mokslo, taip ir mudu nežiūrint į senąją pažintį, atsiskyrėva iš priežasties tautystės, jisai „nazione lithuania, gente polonia“, ašen grynas lietuvis, juodkaulis, jisai bajoras, o aš klopas.“ Kaune Prapuolenis intensyviai dirbo tyrinėdamas bažnyčių istoriją Lietuvoje ir rašydamas anksčiau minėtas knygas apie lenkų vykdomą tų bažnyčių polonizavimą.

Labai svarbus Prapuolenio gyvenime buvo Romos laikotarpis (nuo 1912 iki 1921 m.). Bendraminčių pasiūstas atstovauti Vatikane lietuvių interesams, nebuvo oficialiuoju atstovu, nes jo šioms pareigoms nepatvirtino Vyskupų konferencija. Tačiau kitais keliais patekęs į Romą, labai atkakliai grūmėsi dėl lietuvių bažnyčios reikalų, vėliau dėl Lietuvos nepriklausomybės pripažinimo. Gavęs iš rusų valdžios Šv. Stanislovo bažnyčios klebono ir prieglaudos prižiūrėtojo vietą, Prapuolenis labai intensyviai dirbo lietuvišką diplomatinį darbą, kurį gerai išmanė, ir platino žinias apie Lietuvą, taip pat paneigdamo

neteisingas lenkų paskalas italų spaudoje. Kad galėtų dirbti šį darbą, gerai išmoko italų kalbą. Mokėjo nemažus pinigus, kad tie straipsniai būtų skelbiami (šiam tikslui pinigų atsiųsdavo Amerikos lietuviai). Kartais Prapuolenis pasijusdavo bejėgis toje nelygijoje kovoje spaudos puslapiuose: „Ačiū lenkų intrigoms [...] Vatikano įsakymu „La Vera Roma“ redaktoriui nepriimti mano straipsnių – lietuvių balsas nutilo. Tuotarpu be jokio konkurento lenkai rašo į jų papirktą „Il Corriere d'Italia“ [...] na ir kitus laikraščius, by tik jiems užmoka. [...] Kuo labiau stebėtis – Vatikano veikėjų kvailumu ar lenkų šunybe?“ Prapuolenio veiklą supažindinant Europos visuomenę su Lietuva ir ginant jos interesus nuo klastingos lenkų politikos, ypač 1918 m. paskelbus nepriklausomybę, galima palyginti su Oskaro Milašiaus darbais. Šis gynė Lietuvą Paryžiuje, rašydamas, skelbdamas paskaitas ir lankydamas įtakingus politikus prieš Taikos konferenciją, o Prapuolenis tokiais pačiais keliais vaikščiojo Romoje. Nė vienas iš jų nebuvo savųjų tinkamai įvertintas. Dėl to pasigirsta širdgėlos gaidelė: „Ašen pirmutinis ir vienintelis iki šiol lietuvis, ką išmokęs italų kalbos ėmiau rašinėti. Ir tik ačiū kun. Žilinskiui ir Ališauskui turiu kuo apmokėti italams [...]. Kiek man prisieina privaikščioti, priprašinėti, kad patalpintų straipsnelį. O kiek darbo padėjau išmokti italų kalbos.“ Nepaisant visų sunkumų, Prapuolenis sugebėjo, pvz., 1918 m. paskelbti net 115 straipsnių ar notų italų spaudoje. Prisidėjo prie to, kad Šventasis Tėvas paskelbtų lietuvių dieną, kada galima būtų rinkti aukas nukentėjusiems nuo karo šelpti. Dalyvavo 1917 m. vykusioje lietuvių konferencijoje Berne.

K. Prapuolenio darbų ir nuopelnų Lietuvai sąrašas tikrai ilgas. Norėtųsi dar skaitytojus supažindinti ir su įdomiomis, novatoriškomis bei kiek „eretiškomis“ idėjomis, kurias randame „Užrašuose“. Tačiau tai palikime jau kitam „Aušros“ numeriui.

Lietuvos žiniasklaida

2020 03 20–04 05

„Dabartinis gyvenimas – tai koronaviruso kronika. Viešojoje erdvėje visiškai dominuoja žinios apie virusą. Kelis kartus per dieną pranešama, kiek yra naujų užsikrėtimo atvejų, kiek per dieną ištirta ėminių, kur ir kiek medikų užsikrėtė, kiek grįžta lietuvių iš užsienio, kas su jais daroma, ar nedaroma? Beveik nėra žinių, nesusių su epidemija.“ Taip straipsnyje „Ar ištiestume ranką parklupusiam?“ portale delfi.lt rašė politologas Kęstutis Girnius. Ir tai tikra tiesa: kaip viso pasaulio, taip ir Lietuvos žiniasklaidoje neabejotinai svarbiausia tema – koronavirusas (COVID-19). Nesvarbu, apie ką būtų kalbama: apie politiką, ekonomiką, prekybą, transportą, švietimą, socialines problemas – viskas vertinama nepamirštant COVID-19.

Lietuvoje karantinas įvestas kovo 16 d. Kad šalies ekonomika smarkiai nukentės, abejojančiųjų nėra. Dažnas klausimas – kiek verslininkų išsilaikys, o kiek bankrutuos. Stambios, galingos firmos, ekonomistų nuomone, išgyventi galimybių turi daugiau, bet kas laukia smulkiojo ir vidutinio verslo? Juk ir kelios savaitės be įprastinės veiklos kirpyklai, mažai parduotuvei ar kavinei – beveik garantuota „mirtis“.

Ir nors valdžia imasi priemonių palengvinti naštą verslui, žada iš dalies finansuoti darbuotojų atlyginimus bei ragina neatleisti personalo, Užimtumo tarnyboje, anot portalo 15min.lt, užregistravusių asmenų skaičius, palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, išaugo 31 proc. Apskritai visą kovo mėnesį buvo registruojama daugiau darbo ieškančių žmonių. „Tikėtina, kad bedarbių registracijos lavina dar tik laukia“, – rašė portalas.

„Smulkieji Lietuvos verslai piktinasi – valstybės parama žadama

neapibrėžtoje ateityje, o darbuotojams atlyginimus mokėti reikia jau dabar, nors įmonės negauna jokių pajamų“, – rašė portalas lrytas.lt.

„Kavinę įkūręs verslininkas Raimondas Klimas įsitikinęs: pirmoji auka nuo koronaviruso bus ne juo užsikrėtęs žmogus, o kažkuris verslo atstovas, neatlaikęs pajuokos iš bankų ir spaudimo iš Valstybinių institucijų.

<...> Valdžios pagalba „ant popieriaus“ atrodo labai gražiai: kompensacijos, šimtai mln. eurų ir kita“, – laiške valdžiai rašė R. Klimas. Jo teigimu, realybėje vaizdas yra gerokai niuresnis.

„Paraišką subsidijai gauti galėsime pateikti tik balandžio 5 d. O darbuotojai jau dabar stovi eilėje ir prašo sumokėti bent dalį atlyginimo. Taigi laiko turime iki balandžio 10 d. Bet kur šiuo atveju tuomet yra žmogiškasis faktorius? Bet kuriuo atveju privalome sumokėti atlyginimą, tačiau iš kokių pinigų?“ – retoriškai klausė verslininkas.

Paskambinus bankams dėl paskolos apyvartinėms lėšoms, bankai juokiasi iš mūsų klausimų: „paskolos bus svarstomos kiekvienam individualiai“.

„Šiaulių bankas“ pasakė, jog naujas paraiškas svarstys tik po karantino laikotarpio (kurio pabaiga nėra aiški).“

Tuo metu minėtame portale savo prognozėmis apie viruso pasekmes Lietuvai dalijosi ekonomistai, kurių nuomone, kiekvienas verslas tiesiogiai arba netiesiogiai pajus pajamų mažėjimą, ekonomikos lėtėjimą, vieni verslai degs, kiti kils, bet šaliai gali net pasisekti.

„Labiausiai „pasisekė“ IT specialistams, – portalui sakė Aleksandras Izgorodinas, „SME Finance“ patarėjas ekonomikai. – Kaip tik šiuo metu IT paslaugų paklausa turėtų labai padidėti, nes dauguma įmonių pereina prie darbo nuotoliniu būdu, tad joms

reikės visokių programų, kad geriau dirbtų šiuo būdu.“

Prie dabartinės situacijos, anot A. Izgorodino, gerai turėtų prisitaikyti elektroninės parduotuvės, taip pat ypač geri laikai ateina tokioms platformoms kaip „Netflix“.

<...> „Mažiau pasisekė dirbantiems gamyboje, statybose – tiems, kurie turi būti darbo vietoje. Ir, žinoma, labiausiai krizė smogė viešbučiams ir restoranams. Visgi, kaip parodė Kinijos praktika, koronavirusas didžiausią smūgį suduoda ne gamybai ir prekybai, o paslaugų sektoriui. Tad Lietuvoje gali būti lygiai tas pats“, – įspėjo ekonomistas. Visgi, jo manymu, kai kuriems gamintojams gali pasisekti. „Pavyzdžiui, kai virusas buvo tik Kinijoje, Rytų Europos gamintojai pradėjo masiškai perkėlinėti gamybą į Baltijos šalis, nes ieškojo gamintojų, kurie galėtų pakeisti Kinijos gamintojus. Dabar gali būti panaši situacija pačioje Europos Sąjungoje.

Kai kurios šalys, kuriose koronaviruso atvejų yra daugiau, gali savo gamybą perkelti į kitas šalis, kuriose jų atvejų mažiau. Pavyzdžiui, įmonė Vokietijoje nebegali gaminti kokių nors produktų dėl to, kad ten yra karantinas, tad jie tą gamybą gali perkelti, pavyzdžiui, į Lietuvą ar kitą Baltijos šalį, kuriose vis tiek, palyginus su kitomis šalimis, koronaviruso atvejų yra labai mažai.“

O Mečys Laurinkus, signataras, buvęs saugumo vadovas, „Lietuvos ryte“ svarstė apie politinius dalykus – jeigu dabar vyktų prezidento rinkimai, kas pretenduotų užimti postą? Autorius rašė: „Vienas po kito sproginėja Lietuvos ateities vizijų balionai, tarp jų ir „gerovės valstybės“. Nepavydėtina prezidento G. Nausėdos padėtis. Nepavydėtina ne todėl, kad prezidentas

kol kas visiškai neprognozuojamoje situacijoje reikiamu metu nesumotų, ką pasakyti. Realios situacijos vertinimo sklandžia kalba, žmonių ramimui ar Vyriausybės bei Seimo pabarimui žodžių nepritrūks, bet visuomenė lauks ne žodžių, o veiksmų, vadovavimo, lyderystės.

<...> Daug kas dar naiviai įsivaizduoja, kad praūžus audrai, nors ir gerokai apniokojus aplinką, gyvenimas sugrįš į senas vėžes, o atėjus rinkimų metui išgąstį pamiršę piliečiai apsimiegoję susirinks prie balsadėžių įmesti savo pasirinkimo už atsitiktinį, prieš valandą nusižiūrėtą kandidatą į renkama politikos postą. Manau, nerūpestingo balsavimo tradicija pradės keistis.

<...> Rinkimai į Seimą rudenį pateko į unikalią psichologinę zoną. Galima drąsiai teigti, kad tradicinė trijų dešimtmečių rinkimų kampanija neįvyks. Net jeigu būtų paskelbta galutinė pergalė prieš pandemiją (tai garantuotai neatsitiks), ir tada dingtų tradiciniai kandidatų susitikimai su rinkėjais. <...> Tačiau esminė problema bus kandidatų į politikus idėjos. Ką siūlys žinomos ir nežinomos partijos? Pribaigti vis dar pasislėpusį daug gyvybių nunešusį ir ekonomiką sugriovusį virusą? Atkurti vertą ES narės gyvenimą ir vėl žengti į gerovės valstybę? Galbūt. Sustiprinti demokratiją? Štai šituo tikėjimu abejoju“, – rašė M. Laurinkus.

Kad Lietuvos valdžia, sveikatos apsaugos struktūra su didesnėmis ar mažesnėmis klaidomis bandydamos sumažinti COVID-19 poveikį pastarąjį mėnesį dirba dieną naktį, to niekas nepaneigs. Ko gero, galima sakyti, kad jų pastangos nenuėjo niekais: palyginti su daugeliu daug stipresnių valstybių pasaulyje ar Europoje, Lietuvos pasiekimai tikrai neblogi. Be abejo, ne visiems patinka kovo 16 d. įvestos ir vis griežtinamos elgesio taisyklės bei įvairūs draudimai, tačiau visi mato, kas vyksta Italijoje, Ispanijoje.

Portalo 15min.lt žurnalistas Paulius Gritėnas straipsnyje „Karantinas:

pertrauka laisvei ar tolerancija diktavui?“ svarstė, koks santykis tarp būtinų draudimų bei ribojimų ir žmogaus laisvės: „Pertraukos daugeliui laisvių sąlygos neturėtų atbaidyti nuo valdžios veiksmų ar visuomenės ydų nuolatinės kritikos ir permąstymo. Turėtume atsargiai reaguoti į bet kokius pareiškimus, kad naujai taikomi ribojimai yra tiesiog būtini ir jie neatneš jokių rimtesnių pasekmių ateityje.

<...> Krizės ir būsimo sunkmečio akivaizdoje atsiskleidžia ir žmonių trumparegiškumas ar poreikis sukonstruoti vidines baimes į stipresnę struktūrą, griežtesnę vadovą. Dalis Lietuvos gyventojų lieja nepamatuotą neapykantą ant iš užsienio grįžtančių tautiečių, įtariai žiūri į visus aplinkinius ir reikalauja griežtų bausmių ar net minios susidorojimo tiems, kurie ne savo noru tapo koronaviruso taikiniai.

Šie žmonės džiaugiasi griežta atskirų valdžios asmenų retorika, ploja už ryžtingus (nebūtinai pamatuotus) veiksmus ir reikalauja dar aktyvesnės ribojimų bei bausmių už jų nesilaikymą politikos. Net ir liberaliomis pažiūromis pasižymintys viešosios erdvės balsai džiaugiasi, kad šiuo metu valdžios atstovai kalba kaip griežti pareigūnai.

<...> Esminis karantino sąlygų uždavinys yra išlaikyti normalumą ir išsaugoti svarbiausius laisvę užtikrinančius institutus. Informacija neturi būti slapstoma po neargumentuotu duomenų apsaugos reikalavimu. Žiniasklaida neturi būti sąmoningai silpninama ir paverčiama valdžios įrankiu plėtoti savo naratyvą.

Įvairios asmens laisvės neturi būti traktuojamos kaip panaikintos, o kaip savanoriškai suspenduotos tam, kad valdžia galėtų imtis reikalingų priemonių ir situaciją spręstų jautriai žvelgdama į demokratijos sumažėjimą.“

Su koronavirusu susijęs ir staigiai dėl karantino įvestas nuotolinis mokymas – absoliučiai daugumai mokymo įstaigų darbuotojų ir mokinių

nauja mokymo forma. Kol vaikai dvi savaites po karantino paskelbimo atostogavo, pedagogai turėjo per tą laiką perkąsti tokio mokymo ypatybes: pasirinkti mokymo platformą, išmokti su ja dirbti, pamąstyti ir apie naujus darbo metodus. O dar pasirodė, jog 35 tūkstančiai vaikų neturi kompiuterių.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (ŠMSM) optimistiškai komentavo, jog mokymo institucijos dirba išradingai, ruošiasi naujiems iššūkiams, tačiau iš pat pradžių buvo nemažai pesimistiškai nusiteikusių pedagogų ir tėvų. Ypač neramu buvo tiems, kurie ir patys turėjo dirbti iš namų su kompiuteriu, o šalia dar pora pradinukų, kuriems mokymas – irgi su šiuolaikinėmis jų „nečiupinėtomis“ technologijomis. Ne vienas kėlė klausimą: ar internetiniai tinklai „paveš“, kai iš esmės vienu metu prisijungs dešimtys tūkstančių vartotojų.

Ta proga Viktorija Čmilytė-Nielsen, Seimo narė, Liberalų sąjūdžio pirmininkė, portale delfi.lt rašė: „Girdime vis garsesnius balsus apie galimas nuotolinio mokymo problemas. Neišvengiama šių mokslo metų pabaiga turės įtakos mokymosi kokybei. Vaikų žinių lygis gali kristi.

Kokias problemas matome šandien? Viena skaudžiausių – techninių galimybių stoka, nes yra šeimų, kurių vaikai ne tik kad kompiuterių neturi, bet ir šilto maisto. Kitos gi negali turėti tiek įrenginių, kad visi šeimos vaikai tuo pačiu metu galėtų lankyti virtualias pamokas. Dar viena problema – disciplina. 30 vaikų nelengva suvaldyti juos matant. Kaip mokytojams tai daryti seksis sėdint prie kompiuterio?

<...> Vyriausybė kalba apie kompiuterių pirkimą 35 tūkstančiams vaikų. Tai – geras pirmas žingsnis. Tačiau nepakanka į namus atnešti kompiuterį. Reikia interneto ryšio. O tada ir trečia problema – ar vaikas, iki tol neturėjęs kompiuterio, per dieną ar savaitę staiga išmoks

juo naudotis taip, kad galėtų mokytis nuotoliniu būdu? Per mėnesį – galbūt. Jei su juo kažkas dirbs, apmokys naudotis nauja įranga. Ir jos „neužlaužti“ užsižadus su programomis interneto platybėse.“

Prasidėjus nuotoliniam mokymui, pasirodė, jog nuogaštauta ne be reikalo. Jis, anot žiniasklaidos, virto tėvų galvos skausmu: apkrovos neatlaikė elektroninės mokymosi platformos. Socialiniuose tinkluose tėvai nuo ankstyvo ryto piktinosi nepasiekiamomis „TAMO“, „Eduka“, „Mano dienyas“ informacinio mokymo sistemomis.

Kaip agentūrai BNS sakė „Eduka“ sistemą valdančios leidyklos „Šviesa“ atstovė Armantė Raginytė, prie sistemos norinčių prisijungti vartotojų srautai smarkiai išaugo, nepadėjo ir dvi savaitės pasiruošimo.

ŠMSM vadovas Algirdas Monkevičius pripažino, kad pirma po mokinių atostogų diena mokykloms buvo sudėtinga. „Pirmą kartą Lietuvos istorijoje kiekviena mokykla pradėjo darbą nuotolinio mokymosi priemonėmis ir metodais. Tai buvo didelis iššūkis. Per dvi atostogų savaites mokyklos ir mokytojai, savivaldybės atliko didelį darbą. Noriu padėkoti ir visiems partneriams. Trys elektroniniai diennai turėjo nemažai iššūkių ir problemų, tačiau nuo ryto dėmesingai sekė informaciją, priėmė sprendimus, kaip padidinti prieinamumo srautus. Tikėjomės, kad sunkumų bus, nes 400–500 tūkst. vartotojų prisijungimas sistemoms – tikras iššūkis“, – kalbėjo ministras. Jis pažadėjo, kad 35 tūkst. priemonių pasieks vaikus, tačiau to gali neužtekti, kadangi gali tekti vaikus mokyti nuotoliniu būdu iki mokslo metų pabaigos.

Beje, internete piliečių iniciatyva paskelbtas kreipimasis į Seimą dėl mokslo metų nutraukimo. Kreipimasis sulaukė apie 22 tūkst. palaikymo parašų. Tuo metu ŠMSM paskelbė, jog maždaug iki Velykų bus parengti įvairūs galimi tolesnių veiksmų scenarijai.

PARDUODAME

SODO SKALDĄ IR
AKMENIS IŠ VISO PASAULIO,
AKMIENS ŽIEVĘ,
SODO FIGŪRAS IR VAZONUS

„Centrum Opalowe Zakrzewscy s.c.“
16-400 Suvalkai, Seinų g. 60
tel. 502 384 522 arba 664 906 604

ŠILTNAMIAI

Kokybiški,
polikarbonato
dangos, įvairių
matmenų,

karkasas pagamintas iš cinkuoto plieno profilių, 100 proc. apsauga nuo žalingų UV spindulių. Šviesos pralaidumas daugiau kaip 80 proc. Nemokamas pristatymas, 2 metų garantija. Surinkimas už papildomą mokestį.

Skambinkite tel. +370 686 72158

Skaudžią netekties valandą
dėl tėvelio **Alberto Balulio** mirties
nuoširdžiai užjaučiame Robertą Balulį ir artimuosius.
Linkime stiprybės.

**Seinų bažnytinio choro ir
Seinų „Lietuvių namų“ saviveiklos kolektyvų dalyviai**